

"Herr" Guido Brunner: politika, kultura eta ekonomia, diplomaziaren ikuspegitik aztergai

Guido Brunner doktoreak Europa eta Espainiako Estatuak ongi asko ezagutzen dituela erakutsi du ondorengo orrialdeetan jasotako elkar-riketan. Hamar urtez Madrilén Alemaniako enbaxadore izan ondoren, ikuspuntu inpartzial eta zehatza nabari zaio Europako demokraziari buruz hitz egiterakoan. Bere ustez, estatuak ez dute zertan desagerturik; Europa beste era batera eraiki behar dela dio, lurralde eta eskualdeen ekarpenak kontuan hartuz, hain zuzen ere. Hori dela eta, herri baten nortasuna indartzeko hain garrantzitsua den hizkuntza "barrutik bultzatu behar dela" azpimarratu digu. Hala, Euskal Herriaren kasuan esaterako, euskara eta gaztelaniaz/frantsesaz gain, kanpoko beste hizkuntzaren bat ere ikastea beharrezkotzat jotzen du Brunner jaunak.

9or.

HAEE: hamar urte euskal administrazioen eta herritarren zerbitzuan

HAEEren hamargarren urteurrena ospatzen da aurtan. Erakunde hau zortzi lagun eta 79 milioi pezetako aurrekontuaz sortu zen 1983an, euskal administrazioak koordinatu, garatu eta bultzatzeko asmotan. Gaur egun, dagoeneko, laurogei langile eta 1.530 milioiko aurrekontua ditu HAEEk, eta etorkizunari begira, hazteko joera etengabea, gero eta erantzukizun handiagoko guneetara iristen ari baita egunetik egunera.

Peru Bazako zuzendari duen erakunde hau, Euskal Autonomi Elkartearen egituraketan, ardatz nagusienetarikoa bat bihurtu da ikuspuntu askotatik. Ikuspuntu politikotik, EAEko autogobernu eta subirotasunaren alde lan eginez; ekonomia-aren aldetik, administrazioen baliabideak hobeto kudeatzen lagunduz; gizartearen ikuspegitik, azkenik, herritarrengandik hurbilago dagoen Administrazioa sortaraziz, eta Administrazio horretan diharduten langileen prestakuntza, kudeaketa eta euskalduntzea ahalbideratuz.

13or.

KAROLUS: Europako herri- administrazioetako funtzionarien elkartrukea bideratzeko egitaraua

Europako estatu elkartekideetako herri-administrazioen arteko barne-merkatua arautzeko elkarte-legeria behar dela eta, Europako Elkartetako Batzordeak legeria hori prestatzeko ardura duten funtzionariak elkartrukatzeko egitarau berezi bat jarri du martxan.

Egitarau horrek KAROLUS du izena. Zalantzarik gabe, ekintza interesgarria izango da Euskadiko herri-administrazioetan (Jaurilaritza, aldundiak, udalak) diharduen funtzionari askorentzat.

23or.

17

Anjel Lertxundi:
gizakiaren eta
sistemaren arteko
desorekak.

18

Laburtzapenak:
inizialak, siglak,
ikurrak eta laburdurei
buruzko azalpenak.

20

Eztabaida: Gasteiz
hiriburua izatea
zenbaterainoko
laguntza izan da
EAEko egitura
hobetzeko?

Elkarteko Herrialdeetako Funtzio Publikoa Europako Batasunaren Aurrean

EGITARAUA

Ihardunaldiko I. atala: **Elkarteko Herrialdeetako Funtzio
Publikoaren oraingo egoera**

- 09:30 HAEeko zuzendariak ihardunaldia aurkeztuko du.
- 09:45 ihardunaldiko lehen atalaren aurkezpena: Adela Mesa.
- 10:00 lehenengo azalpen-hitzaldia: J.L. Bodiguel.
- 11:30 atsedena.
- 12:00 bigarren azalpen-hitzaldia: Diego López Garrido.
- 13:30 ihardunaldiko lehen atalaren amaiera.

Ihardunaldiko II. atala: **Herritasuna Baldintza Gisa eta Funtzio
Publikorako Sarbidea**

- 16:00 atalaren aurkezpena: Jaione Mondragón.
- 16:15 azalpen-hitzaldia: J. Vida Soria.
- 17:30 ihardunaldiko partaideak mahainguruan.
Eztabaida-gidaria: Dionisio Gratal.
- 18:30 ihardunaldiaren amaiera.

IHARDUNALDIKO HIZLARIEN AURKEZPENA

- **Jean Luc Bodiguel** jauna
Frantziako Zientzia Ikerketetako Estatuko Zentroa (CNRS); Paris.
Administrazio Ikerketetako Zentroko zuzendaria (CRA); Paris.
- **Diego López Garrido** jauna
Albaceteko Unibertsitateko Konstituzio Zuzenbideko katedraduna.
Gorte Nagusietako legelaria (lan-utzialdian).
- **José Vida Soria** jauna
Granadako Unibertsitateko Lan Zuzenbideko katedraduna.

IHARDUNALDIKO ANTOLATZAILEEN AURKEZPENA

- **Dionisio Gratal Pérez** jauna
Gipuzkoako eta Arabako foru aldundietako
Administrazio Orokorreko teknikaria (lan-utzialdian).
Euskal Herriko Unibertsitateko Estatuaren Teoriako irakasle elkartua.
- **Adela Mesa del Olmo** andrea
Euskal Herriko Unibertsitateko Politika eta Administrazio Zientzietako
irakasle elkartua.
- **Jaione Mondragón Ruiz de Lezana** andrea
Euskal Autonomi Elkarteko Administrazio Orokorreko teknikaria
(lan-utzialdian).
Euskal Herriko Unibertsitateko Politika eta Administrazio Zientzietako
irakasle elkartua.

Ihardunaldiaren zehaztasunak:

Antolatzaileak:

- Euskal Herriko Unibertsitatea
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea

Tokia: Gasteizko Europa
Gizarte-Etxea

Eguna: urriaren 18

Matrikula-eskaria:
HAE

PAPER BIRZIKIATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Zuzendaritza-batzordea:
M. Jose Arrieta, Xabier Aizpuru, Peru Bazako, Kepa Borgegarai, Josu Erkoreka, César G. de Heredia, Juan Isasi, Antton Kaiffer, Joseba Lozano, Santiago Martínez, Eneko Oregi

Diseinu Grafikoa: Gabinorte

Zenbaki honetako lankideak:
Dionisio Amundarain, Xabier Armendaritz, Javier Carlos de Bergara, Elene Etxezarreta, Jaime Feliú, Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO), Anjel Lertxundi, Joseba Lozano, Luma, Luzea, Jon Ander Madina, Begoña Muruaga, José Luis Urain.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkariaren argitaratutako artikuluak berriak dira, bai osorik, bai zatika, baina artikuluak nondik ateratu diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikuluak eta kolaborazioetan agertzen diren iritzirik.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Legazko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea
Adriano VI, 20. 01008 VITORIA-GASTEIZ. Tlf. 24 53 00. Faxa: 24 97 55.

PERTSONAIA

Iñaki Gabilondo

Iñaki Gabilondo Donostian jaio zen duela 50 urte. Familia euskalduneko izanda ere, elkarriketa osoa euskaraz egiten ez dela ausartzen aitortzen du "nahiz eta ondo ulertu". Bere esanetan, gazte-gaztetatik Euskal Herritik kanpo bizi izatearen ondorio besterik ez da beldur hau; halere, "nik ez dut inoiz benetan Donostiatik alde egin" ziurtatzen digu.

Futbolzale amorratua, bere Erreala maitea txapelketak irabazten ikustea gustatuko litzaioke, eta Lorenen itzulera ilusio handiz hartu izan arren, Bakero, Begiristain edota Lopez Rekarte berriz kolore txuri-urdinez jantzita ikustearekin egiten du amets.

Gabilondok, bere ahots sakon eta hitz zehatzez, beste asmo eta gogoeta batzuk azaldu ditu **ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ** aldizkariaren irakurleentzat. Komunikabideen esparruan "star system" delakoa modan jarri zenetik, zail samarra gertatzen zen gure hau bezalako "izar" jator eta zintzo bat aurkitzea. Esker mila, Iñaki.

Zein liburu ari zara irakurtzen une honetan?
Normalean zazpi edo zortzi liburu irakurtzen ditut batera; oraingoan Haro Tecglen, Maruja Torres eta Manolo Vicent-ek argitaratu berri dituztenekin ari naiz.

Zein duzu emakume-mota gogokoena?
Ez dut gogoko emakume-eredu edo estereotiporik, emakumea pertsona bezala dut gogoko.

Estatuko irratikaterik onena al da SER?
Nire ustetan, serio, sendo eta profesionalena bera da.

Inor jotzeko gogorik izan al duzu inoiz?
Jakina, egunero hiruzpalautan.

Zer deritzozu Luis del Olmori?
Oso profesional ona da; berak aldatu zuen goizeko irratsaioaren tankera.

Defini ezazu zeure burua hitz bakar batez.
Euskalduna.

Argituko al zenuke hori pixka bat?
Bai, esan nahi dut euskaldunen ezaugarri tipikoak ditudala: lotsatia naiz, talde-kontzientzia nabaria dut, erro sendoak nire lurrean...

Zure birtute eta akatsik nabarmenenak?
Akatsen artean, suminkor eta inpatiente izatea; birtutea, sentitzeko ahalmen handiko izatea, beharbada.

Dantzarako gusturik bai?
Egia esan, nire belaunaldikoak "almidonatu" antzekoak ginen dantzarako. Hernani nahiz Erretereriako jaietan, adibidez, bazter batean egoten ginen "txikitoak" hartzen, neskengana nola hurbildu zain.

Zein duzu futbol-talderik gustukoena?
Erreala, noski.

Eta teleaioa?
Errealaren partiduak.

Gonzalez ala Aznar?
Gonzalez, jende gehiagok eman baitio botua.

Bosniara joango al zinateke gaur egun?
Beldur handiz, baina beharrezkoa dela uste dut. Nahiko lotsa ematen dit nazioak han egiten ari diren ikusteak; Espainiako Errepublikak laguntza eske ari zeneko garaia ekartzen dit gogora.

Ba al duzu animaliarik etxean?
Ez, zentzugabekeria deritzot pisu batean animaliak izateari.

Zer jazen duzu lotarako?
Udan, ezer ez; neguan, pijama.

Harritu zaituen pertsonaiaren bat?
Iñaki López de Arriortua; berarekin egindako elkarriketa birritan emititu behar izan genuen, jendeak hala eskatuta. Guztiz harrigarria da "yuppi" eta multinazionalen galaxia horretan horrelako gizon bat aurkitzea.

Nora erretiratuko zara?
Donostiara, ahalik eta lasterren.

Nola ikusten duzu euskalduntze prozesua Euskal Autonomi Elkartearen?
Gaia hain zaila izanik, ongi doala uste dut. Normalizazio prozesu guztiak dira gogorak, eta batzuk prozesuaren aurka jarri arren, beharrezkoa da euskararen kontuan gogor ekitea, gure hizkuntza gehiengoak benetan erabil dezan nahi badugu.

Ezagutza/Erabilpena

Aspalditik hainbat arlotan darabilgun arazoa da ezagutza eta erabilpenaren arteko etena. Euskaraz eskolatu/erdaraz enplegatu eta lan egin (egitera iristen direnak); euskaraz ikasi/erdaraz ihardun; euskaraz jakin/komunikabideetatik informazioa erdaraz jaso e.a. Administrazioan gertatzen dena bat baino gehiago ez da.

Norberak lan egin behar duen lekuan eta lan egin behar duen gaiaren arloan, euskara idatzia erabiltzeko plangintza, sistematizazio, ohitura, ingurunearen prestakuntza eta, batez ere, obligaziorik ez badago, ezagutzak gainbehera egiten du, ikasia ahaztu edo gutxienez atzeratu egiten da.

Nire txokoan hizkuntza eskakizuna lortua dutenetak (%34 une honetan) inor ez da ari euskaraz idazten. Zergatik ordea? Agintaritzak erdararik gabe funtzionatu nahi ez duelako eta litekeen kasuetan ere bide horri ekin nahi ez diolako. Euskara hutsezko erabilpen-esparruak eta eremuak finkatzen hasten ez badira, itzulpen huts, antzu eta zikoitzetik ez gara irtenko.

Aldatuko ahal dira gauzak!

Andoni Sarriegi
BEASAIN (GIPUZKOA)

Alferrik gabiltza

Administrazioa langileen artean, gero eta gehiago gara hizkuntza eskakizunak egiaztatzen ari garenok.

Badirudi benetan Administrazioa euskalduntzeko bidean gaudela eta, horrez gain, gure eguneroko lana euskaraz egiteko gai garela.

Baina egiaren orduan, zailtasunik txikienan, azalpen sakonago bat eman edo txosten bat idatzi behar dugunean, gaztelarara jotzen dugu askok eta askok, ez dakit lotsatu egiten garela den edo daukagun ziurtasun faltagatik.

Nire ustetan, hizkuntza eskakizunen azterketa gaintitzean, lanpostu bat lortzeaz gain, lan hori euskaraz egiteko konpromezua hartu behar da, eta Administrazioak hori, nola edo hala, kontrolatu beharra dauka.

Bestela, nahiz eta estatistiketan euskalduntze prozesu horrek aurrera doanaren itxura eman, benetazko hizkuntzaren normalkuntzaren aurka gabiltza... alferrik gabiltza!

Lide Murua
SOPELA (BIZKAIA)

Gurdiaren aurretik

Bizitza honetan, ekiten zaion lanari ekiten zaiola, bi aukera daude: edo gurdia igo eta baten batek mugitu zain egon, edo gurdiari tira eginez, aurretik joan.

"Aldizkari honek, neurri handienez, oso praktikoa izan behar du: elkarren laguntzarako, elkarren berri izateko, elkar animatzeko."

Pello Telleria
Bilbo (Bizkaia)

"Euskara ikasten ari garenontzat baliagarria izan daiteke aldizkaria."

M. Carmen González
Santurtzi (Bizkaia)

"Administrazioa eta euskararekin zerikusia ez duten berri eta artikulak ez zaizkit egoki iruditzen."

Pello Astiz
Ithabar (Nafarroa)

"Gauzak argi eta garbi azaltzen dira, eta gai ezberdinak ukitzen dira."

Etzanoko Udal Euskaltegia
Amorebieta-Etxano (Bizkaia)

"Anitz interesatzen zait. Normalkuntzarako bide seinala batzuk ekartzen dizkigu."

Gabriel Oyharzabal
Uztartze (Lapurdi)

"Uste dut Administrazioak bere burua zuritzeko egindakoa dela, ez bait da Administrazioak daraman hizkuntza politikari buruzko jarrera kritikoa dutenen iritzirik agertzen."

Ricardo G. de Durana
Oreitia (Araba)

"Nik uste dut balio handiko aldizkaria dela Euskal Administrazioan iharduten dugunontzat."

Andoni Robredo de la Fuente
Bilbo (Bizkaia)

"Lehendabiziko ale honetan ikusi dudana, aldizkari osoa eta oparoa ematen du."

Inés Gandarias
Gernika (Bizkaia)

"Funtzionario garenok oso lagungarria izan dakigukeela uste dut, batik bat, ikusiz, hau bezalako aldizkaririk ez geneukala."

Koldo Ramos
Etxebarri (Bizkaia)

"Nire inguruan esaten den bezala: MUNDIALA. Serio esanda, EZ DAGO GAIKIZKI."

Lorenzo de Juan
Lasarte (Gipuzkoa)

Lehenengo aukerari helduz gero, eroso zoaz, baina, beti, bestek egingo duenaren zain egon behar. Gurdiaren gidaritza daramanak, ordea, bidea urratu egin behar du, eta, gainera, inon diren kritika guztiak jasotzeko ausardia eta gaitasuna ere behar ditu.

Mundu honetan, bateko eta besteko jendea behar da. Zoritzarrez, beti gehiago izaten da gurdian doana, gidaritza daramana baino.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak, euskalgintzako beste zenbait erakunde eta mugimenduk bezala, gurdiaren gidaritza hartu du.

Izango dira kritikak. Izango dira ikusiezinak. Izango dira buruhauteak. Baina ez ahaztu: gurdiaren aurretik. Beti.

Maite Iribar
AÑORGA (GIPUZKOA)

Hizkuntza eskakizuna egiaztatu... eta gero zer?

Azken bolada honetan Administrazioa Euskalduntzeko Plangintza dela eta, tira-bira asko egon da. Nabaria da, eta batez ere lekualdaketa-lehiaketa bat edo oposaketa bat gertu daugunean, honelako gaiek edota edozein motatako ikastaroek izaten duten garrantzia, funtzionaria izatea edo lanpostu bat edo bestea lortzea jokuan baitago. Hau dela medio, elkarrizketa askotan honelako galderak entzun ohi ditugu: "zein hizkuntza eskakizun egiaztatu duzu? Horrek zenbat puntu balio du?".

Badirudi hizkuntza eskakizuna lortuta arazoa amaitu dela eta, nire ustez, hori ez da horrela, orduantxe hasten baita benetan Euskalduntzeko Plangintzaren punturik garrantzitsuenak. Hau da, hizkuntza bat ikasteko hainbat urte eta lan eman ondoren, honen erabilerari ekin behar diogu, eta ez ziurtagiria beste tituluen karpeta gorde. Pertsona baten euskara maila ez dugu egiaztatutako hizkuntza eskakizunaren arabera neuritu behar, hizkuntzaren erabilpenaren arabera baizik.

Javi Latorre
GASTEIZ (ARABA)

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahaliko du sail honetan bertan.

Euskal Herriko Herri Erakundeen Barne Errotulazioa

Atarikoak

Goiko izenarekin urte hasieran argitaratu zen eskuliburu honetan Euskal Herriko herri erakundeen barne errotulazio bateratua aurki daiteke. Lan honi 1990ean ekin zitzaion Euskararen Aholku Batzordeak proposatuta, administrazio alorreko erakundeen barruko errotulazioan nolabaiteko baterakuntza egiteko.

Honetarako elkarlana ezinbestekoa delarik, berarizko batzordea eratu ondoren, hauek izan dira lantaldea osatu eta argitalpen hau posible egin duten partaideak: Euskaltzaindia, UZEI, EUDEL, hiru foru aldundiak, Nafarroako Gobernua, Iparraldeko Euskal Kultur Erakundea eta Eusko Jaurlaritzak. Elkarlan hau lanegun askotako emaitza da eta esan beharra dago taldeak ahalegin berezia egin duela herri administrazioetako barne errotulazioaren esparruan urteetan egingako ibilbidea aztertzen eta aurrera begirako irizpide eta jokabideak elkarren artean landu eta garatzen.

Aztertu diren errotuluak mila inguru izan dira eta, liburu honetan agertzen direnak, administrazioaren bulegoetakoak dira, hau da, Eusko Jaurlaritzakoak, foru aldundietakoak, udal-terrekoak eta Nafarroako Gobernuak. Ez dira aztertu oraingo honetan kultura, gizarte edo osasun zerbitzuetako errotuluak: kultura etxeak, kiroldegia, ospitaleak, e.a.

Euskarazko baliokidea erabakitzeak irizpideak

Argi eta garbi ikusten dugu euskal administrazioari langileak eta administrazioarekin harremanak izango dituen edonork euskara ahalik eta ulergarrien, erabilgarrien eta arlo bakoitzaren zehaztasunei egoki erantzun diona behar duela.

Hauek dira, besteak beste, euskarazko baliokidea erabakitzeak irizpideak:

- Lehendik aski egin eta finkatuta zegoena errespetatzeko ahalegin berezia egin da, ahal izan den neurrian.
- Euskara zehatza baina ulergarria bultzatu da.
- Gaztelaniazko formei estu-estu ez lotzeko ahaleginak egin dira. Adibidez, gaztelaniazko substantiboaren ordainez aditza erabili da maiz: *Oficina de rehabilitación de viviendas* = *Etxebizitzak zaharberritzeko bulegoa*. Edo gaztelaniazko izen multzokari batzuk pluralean eman ditugu euskaraz: *Asesores del Instituto de la Juventud* = *Gazteen Erakundeko aholkulariak*.
- Izenlagunetan **-en** nahiz **-ko** edo **-rako** atzizkiak erabili dira: *Erizaintza eta laguntza zerbitzuen zuzendaria*, *Europako Ekonomi Elkarleen Gaietarako Zuzendaritza Nagusia*, *Ekonomi Sustapeneko Zuzendaritza Nagusia*.
- Gaztelaniazko "izena + izenondo erlazionala" moduko multzoak euskaraz izen elkartuen bidez eman dira orohar:

Director administrativo = *Administrazio zuzendaria*. Halere, izenondo erlazionala gorde dugu ondoko bi kasu hauetan: erdaraz bi izenondo daudenean (*Asesoramiento técnico-económico* = *Aholkularitza tekniko-ekonomikoa*) edo izenondo horrek izen elkartuak jasoko ez lukeen esanahi berezia duenean *Empresa pública* = *Enpresa publikoa* (*Herri enpresa???*); *Actos jurídicos* = *Egintza juridikoak* (*Lege egintzak???*).

- Hitz elkartuen idazkerari dagokionez, errotuluetarako marrarik ez erabiltzea hautatu da, Euskaltzaindiak hala idatzi beharra arautu duen kasuetan izan ezik (*Nafarroako Ipar-Ekialdeko Oihanak Kudeatzeko Bulegoa*).
- Hitz elkartuetan (zein eratorrietan) lehen osagaiaren **-a** itsatsia gortetzea erabaki da, **-ia** bukaeretan izan ezik, Euskaltzaindiak hauetan **-a** kenduta erabiltzeari ematen baitio lehentasuna.

- Euskaltzaindiak eman berri dituen arau eta gomendioei jarraiki, besteak beste, letra larri eta xeheena aplikatu da.

Geroari begira

Honelako lanetan, joera eta jarrera desberdinak batera bildu beharra dagoenez, ezinbestean somatu ahal izaten dira barne ezadostasunak emaitza bere osotasunean aztertzean, oso zaila izaten baita erabateko batasunerara heltzea.

Ezadostasun horietako batzuk berez emanak etorri zaizkio lantaldeari (Euskal Autonomi **Elkartea**/Nafarroako Foru Komunitatea, Hezkuntza Saila/ Hezkuntza eta Kultura Departamentua...).

Beste batzuk, berriz, bereziki terminologi alorrekoak, partaideen artean joera desberdinak izatearen isla dira, eta zehazkiago esateko, hitzen hautalanean maileguei eman behar zitzaion lekuari (zein, noiz, nola), edo norbaitek "arrazoi soziolinguistikoa" deitu duenari (inguruko erdaretatik bereizteko premia) bakoitzak eman izan dion pisuaren ondorioz kasuan-kasuan hartutako erabakien emaitza.

Ikusiko denez, irtenbide bat baino gehiago ere proposatzen da zenbait kasutan, arrazoi desberdinak direla medio.

Eta bukatzeko esan nahiko nuke lan hau ez dela argitalpen honekin bukatzen, alderantziz, saio hau abiapuntua besterik ez da eta orain hartutako zenbait erabaki denborak eta erabilerak berak alda edo bazter baditzake ere, barne errotulazioa egitekoan erabili beharreko irizpideak finkatu eta bateratzeko aurrerapauso txiki baino sendoa izango delakoan gaude.

Elene Etxezarreta

Hizkuntza Politikarako Idazkaritza Nagusiko teknikaria eta lanaren koordinatzailea

Ofizioa

Nondik-norakoak

Ofizioa Administrazioak edo erakunde ofizial batek sortutako idatzizko komunikazioa da, administrazio-ihardunbide baten tramitazioan sartzen dena. Hartzaileei begira, bi mota-tako ofizioak ditugu: barrukoak eta kanpokoak. Barruko ofizioa, erakunde ofizial batek beste administrazio-organo bati edo bertako langile bati igorritako idatzia da. Kanpoko ofizioa, berriz, erakunde horrek Administrazioetik kanpoko pertsona edo erakunde bati bidalitako mezu idatzia dugu. Ofizioak, kasu bietan, gai bakarra jorratu ohi du.

Idazketarako irizpideak

Ofizioaren gaia batzuetan korapilatsua denez, komenigarria iruditzen zaigu, besteak beste, ondorengo aholkuak ematea:

- Esaldi laburrak eta soilak idatzi.
- Ideiak argi eta hurrenkera logikoan adierazi.
- Hitzegia ondo aukeratu, testua ahalik eta ulergarrien izan dadin.
- Testuaren egokitasuna, koherentzia, kohesioa eta zuzentasuna zaindu.

Ofizioaren erregistroa formala da. Tonu-aldaketarik ez dago. Begirunea, objetibotasuna eta formalitasuna dira nagusi ofizio guztietan, komunikazioan parte hartzen dutenak lagunak badira ere. Ezaugarri guzti horiek aztertu ondoren, gomendio batzuk besterik ez, testua ulergarriago bihurtuko dutelakoan:

- Laburdurak eta, batez ere, siglak lehen aldiz aipatzean, azalpena eman behar da. Azalpena esaldiaren baitan jarriko dugu eta, parentesi artean, izen horri dagokion sigla. Ondorengoetan nahikoa izango da sigla erabiltzearekin.
- Erantzuteko ofizioa bada, aurreko ofizioaren zenbakia, gaia eta eguna aipatzea komeni da; horrela, hartzaileak, bere aurreko idatzia kontuan hartu izan dela ziurtatzeaz gain, berehala jakingo baitu zein gairi buruz erantzuten zaion.
- Inoiz, ofizioaren gaia dela eta, lege-azalpen ugari eman behar izaten da: lege-arauei buruzko zehaztasunak, erre-kurtsoetarako bideak... Aipamen horiek luzeak badira, testua bera ere luzatu eta nahastu egin daiteke. Horrelakorik gerta ez dadin, lege-aipamenaren ondoren idatzio edo zenbaki bat jarri eta behealdeko oharretan dagokion lege, erabaki edo dena delakoaren izen, zenbaki, egun eta argitaratutako aldizkari ofizialaren berri ematea da biderik egokiena.

Osagaiak

Ondorengo hauek dira ofizioaren atalak:

Idazpurua

Gaur egun, ohituraren ohituraz, idazpururik gabeko ofizioak dira gehien erabiltzen direnak; hala eta guztiz ere, gure ustez, idazpurua baliatzeak baditu abantaila nabariak. Alde batetik, idazpurua laguntza ederra ematen digu ofizioaren edukiari buruzko informazioa lortzeko eta, bestetik, bide ematen du ofizioa behar bezala sailkatu eta, beharrezkoa denean, arazorik gabe eskuratu ahal izateko.

Idazpurua, orrialdearen goiko eskuinaldean jasotzen den lauki bat besterik ez da eta bertan ondorengoak adierazten dira: ofizioaren toki-egunak, gaia eta espediente-zenbakia. Hona zenbait argibide:

- Toki-egunak adierazteko herriaren izen ofiziala NOR kasuan emango dugu. Urtea zenbakiz eta -(E)KO marka erantsirik, eta hilabetea NORK kasuan eta letra xehez. Eguna, azkenik, zenbakiz eta deklinabide-markarik gabe adieraziko da (adib.: *Oiartzun, 1993ko martxoak 5*). Hala-ber, ez ahaztu beste era laburrago bat ere badagoela data jasotzeko (adib.: *Oiartzun, 1993-03-05*).
- Ofizioaren gaia kontu handiz aukeratu dugu. Gaiaren aipamena zehatza, laburra eta orekatua izango da; ahal dela, bost hitz baino gutxiagoko esaldi bakarra edo, gehienera jota, bi esaldi erabiliz. Kontuan izan gaiaren aipamenak, ofizioaren edukiaren berri emateaz gain, alferrikako hitzak baztertu (...ri buruzko ofizioa) eta mamia azpimarratu behar duela.
- Zenbakia, espedienteari ezartzen zaiona da; beraz, administrazio-erakunde bakoitzari dagokio zenbaki hori bere erreferentzien arabera betetzea.

Norentzakoa

Kartazalaren leihorearen parean, idazpuru eta testuaren artean alegia, ofizioaren hartzailearen datuak jasoko ditugu. Barruko ofizioak ez zaizkio pertsona bati bidaltzen, kargu edo erakunde bati baizik; hori dela eta, mota honetako idazkietan ondorengoak, eta hurrenkera honetan, adieraziko dira: hartzailearen kargua, bere izena (ezagutzen bada), erakundea eta helbide osoa. Ofizioa frankiziaz bidaltzen bada, erakundearen izena izango da jasoko den lehenengo datua. Kanpoko ofizioetan hartzailearen izena eta helbidea, gutxienez, idatziko ditugu.

Sarrerako agurra eta azken hitzak

Barruko ofizio formal eta hotzetan ez da normalean agurrik egiten. Dena dela, Administrazioetik kanpora bidalitako idatzietan, sarrerako eta bukarako agurrak erabil daitezke hartzailearekiko loturak nolabait estutzeko. Hauxe da gure proposamena horrelakoetarako:

Sarrerako agurra

Jaun/Andre (a)(hori)-(ak, ok)(horiek),

Azken hitzak

Besterik gabe, agur.

Testua

Ofizioaren egiturak logikoa behar du izan. Testua idazati labur eta berezitetan antolatuko dugu. Aurrekoan esan bezala, ofizioak gai bakarrekoak izaten dira eta, erregistroari begira, formal samarrak. Hori guzti hori kontuan izanda, ez da harrizkoa ofizio gehienetan errepikatzen diren egitura eta formula jakinak aurkitzea. Ikus itzazue ofizioaren gaia, helburua eta zertarako zehazteko erabiltzen diren egitura horietako batzuk:

Gaia: "...dela eta,"

"...ri dagokionez,"

Helburua: "honekin batera doakizu-bidaltzen dizut..."
"ofizio honen bidez!... jakinarazten dizut"
"...-ri erantzunez!... adierazten dizut"

Zertarakoa: "... jakin dezazun eta dagozkion ondorioak izan ditzan"
"...-(a)ren gainean egon zaitezzen"

Tratamenduari helduz, ofizioaren igorleak singularreko lehenengo pertsona erabili beharko luke (NI). Hartzailearentzako tratamendurik egokiena bigarren pertsona litzateke (ZU) eta ahal den guztietan baztertu beharko genituzke egilearen agertzen ez duten formak (adib.: bidaltzen dira, jakinarazten zaizu ...)

Toki-egunak

Igorlearen datuak jaso ondoren, aukerakoa da toki-egunak adieraztea; izan ere, data dagoneko goiko idazpuruaren egon daitekeenez, ez baita beharrezkoa berriro aipatzea.

Izenpea

Atal honetan ondorengoak jasoko ditugu: igorlearen kargua (letra xehez), eskuzko sinadura eta izen-abizenak (ez dago letra larri edo beltzagoz zertan nabarmendurik). Beti ere, igorlearen identifikazioak ahalik eta zehatzen izan behar du.

Noizbehinkako argibideak

Informazio gehigarria (lege-arauen aipamenak, zenbait argibide, eraskinak ...) ofizioaren behealdean emango dira, honako laburduren ondoren:

Oh.: (Oharra)

Horrelakoetan, erreferentziako zenbakiak ere erabil daitezke: (1), (2), ...

Ofizio elebiduna

Euskarari dagokionez, ofizio elebidunaren ezaugarriak, atalak eta idazketarako irizpideak gutun elebakarrenak berak dira. Administrazio-gutunarekin gertatu bezala, ofizio elebidunak orri bakarrekoak badira, bi zutabetan idatziko ditugu. Horrelakoetan, ezkerreko zutabea euskararentzat utziko dugu eta eskuinekoa erdararentzat. Nolanahi ere, idatzia orri bat baino gehiagokoa bada, testu berezituetan idaztea komeni da.

Joseba Lozano

HAEEko administrazio-hizkeraren arduraduna

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Adriano VI, 25. 01008 Vitoria-Gasteiz
Tlf. 24 53 00. Fax. 24 97 65
Aldia. Rincón, 10. 48009 Bilbao
Tlf. 4 23 18 03. Fax 4 23 43 89
Aldia. 7. 20012 Donostia
Tlf. 28 42 92. Fax 27 61 83
Unibertsitatea. Ofizi-Gipuzkoa
Tlf. 78 20 00. Fax 78 21 77

Toki-egunak: Vitoria-Gasteiz, 1993-06-01
Gaia: Frogetara aurkeztutakoen zerrenda
Zenbakia: 93/04-212

Bizkaiko Foru Aldundia
Euskara Zerbitzuko arduraduna
Fernando Loroño Lpz. de Arkaute
Gran Via 25
48009 Bilbao

Zure eskaerari erantzunez, honekin batera doakizu Bizkaiko Foru Aldundikoak izan eta 1993ko martxoaren 17ko Erabakiaren bidez (1) dei egindako frogetara aurkeztu zirenen zerrenda, jakinararen gainean egon zaitezzen.

HAEEko Euskalduntze Zerbitzuko arduraduna

Maite Jauregi Pikabea

(1) Erabakia, 1993ko martxoaren 17koa, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeko zuzendariarena, Euskal Autonomi Elkarteko administrazioetan Dekretuan oinarritutako hizkuntza eskakizunak egiaztatze frogetarako deia egiten duena (EHAA, 1993ko martxoak 26).

Eusko Jaurlaritzaren
Eusko Autonomiaren
Eusko Legearen
Eusko Legearen

"Erakundeak eta gizartea" hitzaldi-sorta

HAEEren eginbeharrekoak, besteak beste, administrazio-zientziak ikertu eta zabaltzea eta herri-erakundeen garapenerako laguntza ematea dira. Helburu horiei begira, azpimarratzekoak dira HAEEk orain arte egindako ahaleginak eta burututako lanak, beti ere, ikuspegi ireki eta zabalez gauzatuak, alegia.

Orain dela gutxi, HAEEk, bere hamargarren urteurrenarekin bat etorriz, "Erakundeak eta gizartea" hitzaldi-sorta antolatu du Bilboko Merkataritzagintza, Industria eta Itsasketa Etxean.

Hitzaldi horietan batetik eta bestetik etorritako hainbat jende ospetsuk luze-zabal hitz egin du, erakundeak eta gizarteari buruzko hausnarketa berria sortaraziz.

Europaren eraikuntza, bere etorkizuna, eskualdeen zeregina, gutxiengoaren hizkuntzak eta bestelako gaiak jorratu dituzte hizlariak ihardunaldiak iraun duten zortzi egunetan.

Joseba Zubia sailburua izan da irailaren 17an hitzaldiei hasiera eman diena. Ondorengo egunetan, 20tik 30era bitartean, sona handiko politiko eta profesionalek hartu dute parte aipatu ihardunaldiotan. Hona hizlariok: Juan Cruz Alli, Jean Haritschelhar, Guido Brunner, Josep Duran i Lleida, Pablo Lucas Verdú, Enrique Barón, J.A. Sánchez Asiain eta, azkenik, amaiera emateko, José Antonio Ardanza lehendakaria.

Hitzaldi-sorta horietan era guztietako iritzi eta ondorioak entzun ahal izatea guztiz aberasgarri suertatu da, oraingo egoera eta etorkizunean izango duguna sakonago aztertuta eta ezagutzeko aukera ezin hobe eman duelako.

Itzultzaile edo euskaraz lan egiten duzuenontzat

Zuen eguneroko ihardunean izaten dituzuen terminologi oztopoei aurre egiteko, orain beste lanabes bat eskuratzeko aukera duzue: EUSKALTERM terminologi bankua.

1990ean HAEEk eta ŪZEIk izenpetutako hitzarmenaren bitartez Euskal Autonomi Elkarteke udal, foru-aldundi eta Eusko Jaurlaritzako sailei EUSKALTERM terminologi bankurako sarbidea eskaintzen zaie. Sarbidea SPRITEL telematika-sarearen bidez ematen da.

Lehenengo bi deialdietan 68 konexio jarri ziren, eta momento honetan, aurtengo

deialdiari sartutakoak ezartzen ari dira. Gainera, konexioa egin bezain laster, itzultzaile-erabiltzaile sare batean sartuko zarete. Horrek, beste itzultzaile-erabiltzaileekin harremanetan jartzeko bidea eskaintzeaz gain, zuen ekarpenak egiteko edo zuen terminologi zalantzak korreo elektronikoko bidez argitzeko aukera emango dizue.

Ez ezazue galdu aukera hori! HAEEko Itzulpen Zerbitzu Ofizialean emango zaizkizue argibideak.

Legebiltzarra Administrazioa berritzearen alde

Legebiltzarrak baimena eman dio Eusko Jaurlaritzari Administrazioaren berritzeari ekiteko. Berritze horren helburuak, azken 13 urteotan egindako akatsak zuzentzea eta herritarrei zerbitzu hobea eskaintzea dira, besteak beste.

Gobernuaren proiektuak, oraingoz teorikoa eta eperik gabekoa bada ere, Administrazioaren kalitatea eta eraginkortasuna bultzatu nahi ditu. Hori lortu nahian, bulego berezi bat sortuko da berritze prozesu horren urratsak gainbegiratu, koordinatu eta zehazteko.

Dagoeneko, Administrazioa gaurkotzeko neurri batzuk martxan daude; hala nola, Hezkuntza, Osakidetzak edota informatika-sistemen erreforma. Halaz guztiz, proiektu berri honek bestelako aldaketak ekarriko ditu, eta aldaketa horiei esker, herri-erakundearen egoera arautzeaz gain, ahaleginak egingo dira Arartekok behin baino gehiagotan salatutako administrazio-isilbidea desagertarazteko.

Lehendabiziko aldiz Frantziak Euskaltzaindia onetsi

Frantziako hezkuntzako ministroa den François Bayrou jaunak Euskaltzaindiaren zenbait ordezkariekin bildu da. Hauxe izan da Euskaltzaindiari Frantziako erakunde horrek egin dion lehen onespen ofiziala.

Bileran, ministroa eta Jean Haritschelharrekin batera, lehendakaria, Bizkaiko eta Gipuzkoako diputatu nagusiak eta Arabako eta Nafarroako kulturako diputatuak izan dira.

Bayrou ministroak adierazitakoaren arabera, "euskarak bizi egin behar du, Frantzia eta frantziarrentzat ezinbestekoa delako". "Frantziak euskara behar du eta baita bearnesa edo bretoiara, izan ere Europa osoan beharrezkoa baita hizkuntza-aniztasuna".

Arabako Foru Aldundiak bi urtez luzatuko du hizkuntza eskakizunak egiaztatzeko epea

Aldundiko Gobernu Kontseiluak onartutakoaren arabera, bertako zenbait lanposturen hizkuntza eskakizunak egiaztatzeko epea, 1992ko abenduaren 31tik 1994ko azken egunera arte atzeratuko da.

Era berean, Foru Aldundiko teknikari laguntzaileei hasiera batean zegokien 3. hizkuntza eskakizuna berriro aztertu, eta langile horiei 2.a baino ez ezartzea erabaki da.

Alberto Ansola diputatu nagusiaren esanetan, luzapenaren arrazoia, aurrikusitakoaren eta plangintzaren gauzapen zehatzaren arteko "desajustea" izan da.

Euskal Autonomi Elkarteke Epai-Mapa

Eusko Jaurlaritzako Justizi Sailak EAEko Epai-Mapa argitaratu du berriro. Bertan, hiru lurralde historikoetako hamalau epai barrutiei dagozkien udalerriak eta probintzi-auzitegien eta Justiziako Epaitegi Nagusiaren egoitzak zehazten dira.

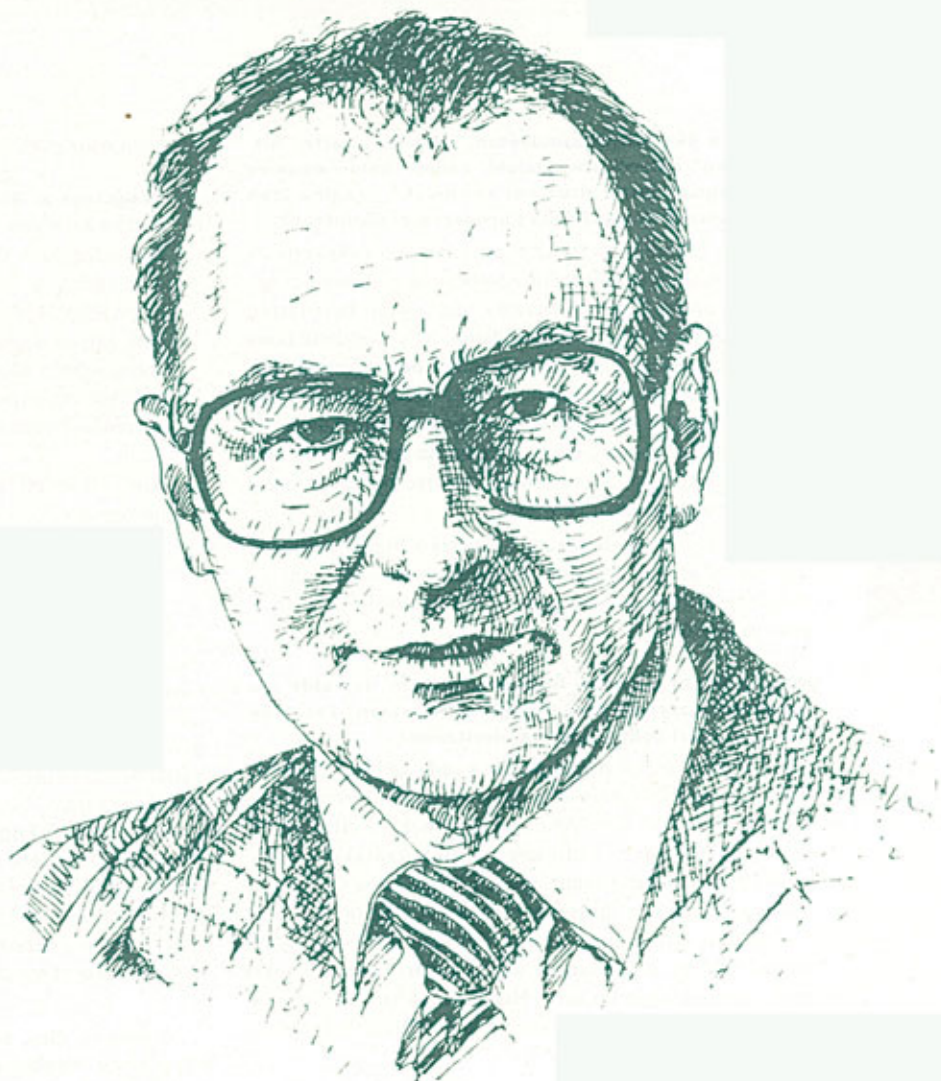
Bi neurritan argitaratutako mapa honek bere barne hartzen ditu udalerri berriak, onarturiko erabakiaren arabera duten izen ofizialarekin. Bizkaian, ALONSOTEGI, ABANTO, AJANGIZ, ARRATZU, IURRETA eta ZIERBENA dira eta Gipuzkoan, ALTZAGA.

Epai barruti guztien biztanleei buruzko datuak ere eguneratu dira, 1991ko biztanle-goaren zentsuko datuen arabera.

Jaurlaritzak dirulaguntzak emango dizkie Balkanetako pertsonak hartu dituzten udalei

Lehendakaritzaren Idazkaritzaren proposamenez, Eusko Jaurlaritzak 15 milioi emango dizkie Balkanetako errefuxiatuak hartu dituzten udalei, errefuxiatu horiek sortutako mantenu-gastuak ordaintzen laguntzeko.

Laguntza honi esker, Mundaka, Markina, Eskoriatza, Amurrio, Ordizia eta Legazpiko udalek, beste 6 hilabetez, Balkanetako gatazka jasan duten 133 errefuxiatu laguntzen jarraitu ahal izango dute.

Guido Brunner, batasuna ezberdintasunak errespetatuz

Guido Brunnerrek, izen handiko beste zenbaitekin batera, HAEEn hamargarren urteurrena ospatzeko antolatu diren hitzaldietan parte hartu du. Zuzenbideko doktorea den Brunner jauna ministro eta parlamentari izan da Alemanian; NBEn (Nazio Batuen Erakundea) eta EEEn (Europako Ekonomi Elkartea) egin du lan, eta Espainian Alemaniako enbaxadore izan dugu 1982tik 1992ra bitartean. Beraz, bere begiraleku europar eta unibertsal sakonetik, Estatuko demokraziaren garapenaren ikusle paregabea izan da.

Nazionalismoa, federalismoa, Maastricht, Brussel, Strasburg, ideologiak, gutxiengoen hizkuntzak, industria eta horrelako gaiez hitz egin digu Brunner jaunak Madrileko bere bulegotik, Gasteizen eman dituen azalpenak nolabait laburbilduz.

Ekainaren 6ko hauteskundeetan, zenbait elkarte "historikotako" alderdi abertzaleek espero baino emaitza kaskarragoak lortu zituzten; zer-nolako eragina izan dezake horrek Estatuan eta Europaren eraikuntzan?

Europako Elkartearen eraikitzen ari garenak ez du zerikusi handirik hauteskunde batean edo bestean lortutako emaitzekin; Europa libreagoa eraiki nahi dugu, herritarren eskubideei lehentasuna ematen diena, XIX mendetik hona mugek izan duten zeregina gaindituko duen Europa, alegia. Eskualde eta nazionalitateek betebeharrak garrantzitsuak dute Europa hezuramaitzerakoan; horrela aurrikusten da Maastrichteko Itunean, eta horrela ari da gertatzen errealtatean, gaur egun 50 autonomi elkarte baino gehiago baitaude harremanetan EEEekin.

Nire ustez, horixe da urratu beharreko bidea, izan ere, lurraldeen arteko orekarik ezak Europaren eraikuntzan eragin negatiboa izateaz gain, Elkartearen defizita areagotu baitlezake.

Nola bideratu beharko litzateke, orduan, lurralde eta eskualdeen zeregin hori Europako Elkartearen? Estatuak desagertzeari beharrezkoa al deritzozu?

Gaur egun, oso aldi mugikorrean gaude sartuta, eta estatuak desagertzeaz ezin hitz egin daitekeen arren, bada zerbait berririk: une honetan, estatuak ez dira -XIX mendean bezalaxe- Europaren eraikuntzarako erreferentzi puntu bakarra; gaur egun, Elkarrekin osoa da erreferentzia, batez ere, hurrengo urratsari begira, hau da, Europaren batasunari begira. Beraz, denbora igaro ahala, Elkarrekin hau osatzen duten indar berrien arteko oreka berriak sortuko dira. Horren ondorioz, autonomi elkarteek ezezik, udalek ere pisu handia izango dute eskema horretan.

Zenbait elkartetan, Euskadi edo Katalunian esaterako, sarritan salatu izan da Brusel oso urrun geratzen zai-gula, eta Espainiako Estatuak oztupo baino ez dela gertatzen. Zure ustez, komenigarria al litzateke lurralde historiko hauen autonomi estatutuak gehiago garrantzea, Europarekin dituzten harremanak zuzenagoak eta estuagoak izan daitezen?

Ez dut uste arlo juridikoa funtsezkoa denik; garrantzitsuagoa da ordezkapen handiagoa izatea eta horrela, Euskadiren kasuan adibidez, Eusko Jaurlaritzak Brusellekin zuzenean hitz eginez, siderurgiarako laguntzak lortu ahal izatea. Elkar ulertze, elkar laguntza eta "tabuak" gainditzeko ahalmena izatea da gakoa; esate baterako, kanpo-politikaren monopolioa estatu zentralizatuak izan behar duelakoa ezeztatzen ari da egunetik egunera. Horren frogak, Alemaniako Konstituzioan sartu berri den 128. artikulua dugu: Maastrichteko Itunetik aurrera jarraituko den prozesuan "landers" edo lurraldeei

esku osoz parte hartzeko eskubidea ematen die horrek.

Ezagutzen al duzu euskal parlamentariak Strasburgen egiten ari diren lana?

Bai, ezagutzen dut eta, nire ustez, oso lan baliotsua ari dira egiten; gainera, Europako erakundeak aldatu ahala, haien iharduerak pisu handiagoa hartuko du eta beren lana bete-betean osatuko da. 1994ko ekainaren 15ean Europaren izango diren hauteskundeak begira, funtsezkoa litzateke kalitate eta esperientzia handiko pertsonak aurkeztea, hurrengo Parlamentuak oso eginkizun inportantea izango baitu: Europako konstituzio berria egitea. Horrek autonomi elkartearen, estatuaren eta Europako Elkartearen arteko harreman-motak baldintzatuko ditu, hamarkada osorako gutxienez.

Europako ideologiak

Beste gai bati helduz, egun "kontinente zaharrean" elkarrekin bizi diren ideologiei buruz galdetu diogu Europako gaiak ongi asko ezagutzen dituen Madrilen jaioetako alemaniar honi. Brunnerren ustetan, Berlineko harresia deuseztu zenetik, ikuspegi berria zabaldu zaio Europari, harresia Europa fisikoki banatzeaz gain, "joera ideologiko askoren erretrakzio gunea baitzen". Enbaxadore ohiaren iritziz, orain arte izandako banaketa ideologikoa "ez dator bat gure garai historikoarekin" eta gaur egungo pentsamoldean gero eta eragin txikiagoa du, "herritarren arazoak konpontzeko oso irtenbide eskasa eskaintzen duelako".

Zeintzuk dira, zure ustez, arazo horiek eta nola konpondu beharko lirateke zuk aipatutako Europa berrian?

Gaur egun, jendea gehien kezkatzen duten problemak hauexek ditugu: langabezia, ekonomiaren egoera, askotan inbertsioetarako bideratzen ez den gastu publiko izugarria, e.a. Guzti horri, Merkatu Batua mantentzeko egin beharreko ahaleginak gehitu behar zaizkio; dakigunez, ahalegin horiek, konpetitiboago izan bidean nazio askok dibisak beren kabuz devaluatzeko duten joerari aurre egiteari begira egiten dira. Horregatik ari da planteatzen Europarako diru-mota bakarra, mugarik gabeko Merkatu Batua mantendu ahal izateko ezinbestekoa gertatzen zaiguna.

Hortaz, aldi berean, merkatuetako interbentzionismoa eta lehia-askatasuna jarri dira eztabaidan, eta horrek, neurri batean, antolaketa politikorako forma berrien sorrera bultzatzen du; horiek horrela, "betiko" alderdi politiko batzuek beren ohizko ekintzak auzitan jarri eta, hori dela eta, alderdi horiek beren aurrean dituzten arazoak konpontzeko ez direla gauza ematen du.

Ezker-alderdiei gertatutakoaz ari zara?

Nire ustez, oker bat litzateke aipatutako hori alderdi sozialistek bakarrik jasan dutela pentsatzea; Italian, esate baterako, Iparraldeko Ligaren antzeko fenomenoak arrakasta nabaria lortzen ari dira hauteskundeetan, demokristauek bezalako alderdi tradizionalen kaltetan. Galdera berrientzako erantzun egokiak lortzen ez badira, alderdien egiturek gorriak ikusi behar dituzte.

**Europa
libreagoa
eraiki nahi
dugu,
herritarren
eskubideei
lehentasuna
ematen
diena**

Har dezagun, adibidez, inmigrazioaren arazoa. Gaurko alderdiek gai honetan oreka berri bat aurkitzen saiatu behar dute; etorkinen lan-gaitasuna oso baliotsua da askotan, are gehiago, normalean jende gaztea dela, eta sarritan zahar-uriko gizarteetara doala kontuan hartzen badugu. Arazoaren beste ikuspegia, herri bakoitzaren berezko nortasuna garatu behar izatea da; alegia, kanpokoan eta bertakoan ohiturak, hizkuntza, kultura ezberdinak edo lanpostuak nola uztartu

aztertzea. Alderdi politikoei gehiegi kosta zaie arazo berri hauentzat irtenbideak bilatzen hastea, eta fenomeno horren aurrean harriturik geratu dira. Oso adibide argia gertatu dira, alde horretatik, Alemaniako azken eskualde-hauteskundeak: SPD alderdi sozialdemokratik milaka botu galdu ditu ordurarte erabat aldekoak ziren langile-auzoetan.

Honek guztiak argi erakusten du "bezeria" politikoa galdu egin dela, jendea askoz sofistikatuago bihurtu dela, eta jende horrek egunero gertatzen ari diren aldaketak politikoa ezagutzeko ahalmen handiagoa duela. Horrela bada, arazo hauen gaineko irizpide berriak emateko eskatzen zaie politikariei, betiko bandera altxatzeaz konformatu gabe. Alderdien bilakaerari oso garrantzi handia ematen dio gaur egun Europako herritarrek; sortzen diren eragozpen berriak alde batera utzi ahal izateko gaitasuna oso kontuan hartzekoa da, beraz. Esate baterako, orain jasaten ari garen industria-galtze honetan lanpostuei eusteko biderik ba ote dagoen jakin nahi du jendeak.

Industria eta López de Arriortua

Zuk esandakoarekin lotuta, Asturiasen eta Euskal Herrian jasaten ari den industria-galtzeari zer deritzozun galdetu nahi nizuke.

Konponbidea ezin da etorri Brusseletik bakarrik, nahiz eta hori laguntza handia izan daitekeen; buruan sartu behar da ekonomia orokor batean murgildurik gaudela eta, Europako soldatei begira, zenbait alorretan batez ere, ez garela konpetitiboak. Puntu hori haintzakotzat hartu ez, eta gure ahaleginak berrikuntzarantz bideratzen ez baditugu, gure lantegi eta enpresak askoz merkeago produzitzen den lekuetara joango zaizkigu: Singapur, Korea edo Thailandiara, adibidez. Egoera hau toki guztietan ari da gertatzen. Esaterako, Alemaniak bi pausura dagoen Pragako ingeniari batek bere kide alemaniarrek baino hamar bider gutxiago irabazten du; beraz, produkzioaren zenbait alderdi aldatzen ez badugu, diru gehiago inbertituko da herri horietan, ete-

**Kanpo-
politikaren
monopolioa
estatu
zentralizatuak
izan behar
duelakoa
ezeztatzen ari
da egunetik
egunera**

kinak askoz handiagoak izango direlako.

Bestalde, Kantauri itsasertzeko egoera ez da fenomeno isolatua, gauza bera ari baita gertatzen Alemaniako altzairu eta ikatzarekin, edota beste arlo batzuekin ere. Horregatik, Zornotzan eraiki nahi den kotxe-lantegia bezalako proposamenak oso baliagarri ikusten ditut, etorkizunari begira eta berrikuntza teknikoez baliatzeko pentsatuak diren neurrian. Lantegi horren atzetik, lurraldeari onura ekarriko dioten beste industria txiki batzuk etorriko dira, eta inportanteagoa dena, dagoeneko maila ona duten langile eta ingeniariak etengabe prestatu eta birziklatzera behartuko ditu.

Zer deritzazu López de Arriortuak Volkswagenera eramandako produkzio sistema eta emaitzei?

Nik uste, ideia dela inportanteena; bultzatu duen lanaren antolaketa da benetako aurrerapena. Ez dakit sistema hau berak asmatu duen, baina nola artikulatu behar den bada-kiela erakusten ari da behintzat.

Gutxiengoan hizkuntzak

"Herr" Brunner, berak gogorarazi digunez, 1974tik 1980ra bitartean Europako Ekonomi Elkarteko Kultura, Hezkuntza eta Zientzi Ikerketarako komisarioa izan zelarik, gogor saiatu zen hizkuntza ezberdinen ezagutza zabaltzen *"eta, jakina, horrek beti ekartzen zuen berarekin istilu ekonomikoren bat"*. Brunnerren ustez, Brusseletik ezin da lan gehiegirik egin arazo hau konpontzeko; *"hizkuntza, kultur ekintza guztiak bezala, barrutik bultzatu behar da, eta hortan alde bi kontuan izan eta bat egin behar ditugu: alde batetik, norberaren hizkuntza, kultur identifikaziorako tresna eta berezko pentsaeraren iturri den aldetik; eta bestetik, hizkuntza erabilienean ezagupena, pertsonen arteko harremanak bideratzeko ezinbestekotzat jotzen dudana"*.

Nola ikusten duzu Espainiako Estatuak gai honetaz duen jokabidea? Zure ustetan, zer-nolako zeregina dute politikoek hizkuntza guztien egoera arautzeko orduan?

Ezin da ahaztu azken berrogei urteko errepresio kulturala. Horrek, jakina, ahalegin handiagoak egitera behartzen ditu politikoak: ahalegin ekonomikoak zein sozialak; baina ahalegin horiek jendearen lankidetzaz eta borondateaz egiten ez badira, ez dute bide onik egingo. Zorionez, badirudi azken urteotan hori lortzen ari dela. Behin prozesu hori bukatuz gero, proportzionaltasun-zentzu handiaz eman beharko dira gainontzeko urratsak; ezin da lortu berezko kultur nortasunik, beste guztiekin harremanetan izateko bideak deusezten badira.

Nire ustez, Euskal Herriko neska-mutilek euskaraz eta gazteleraz/frantsesaz gain, kanpoko beste hizkuntzaren bat ikasi beharko lukete: ingelesa edota alemana, adibidez. Zenbat eta hizkuntza gehiago ikasi haur batek, orduan eta errazago izango zaio hizkuntza batetik bestera aldatzea, bere harreman pertsonalak izugarri aberastuko direlarik. Dena dela, jakin badakigu asmo hau aurrera ateratzea zail samarra dela, diru eta pertsona ugarien laguntza eskatzen duelako.

Luzea

Bigarren hizkuntza, bigarren leihoa

Etxeak leihoak behar ditu

Gaurko hiri handietan horrela gertatzen ez bada ere, edo horren susmoa badugu ere batzuk, gure arbasoek beren etxeak eraikitzen zituztenean, oso kontutan hartzen zuten zenbat leiho izango zituen etxeak eta norantz joko zuen leiho bakoitzak. Honela, bada, Euskal Herriko mendietan zehar sakabanaturik geratzen diren jatorrizko baserriak ikusi eta aztertzen baditugu erreparatuko dugu lau horma edo aldeetarikoa batean beti dagoela leiho gehiago, eta zabalagoak ere bai hainbat kasutan. Are gehiago, alde nagusi horrek ekialderantz edo sortalderantz ematen duela gehienetan, eta horrela ez baldin bada etxeari argitasun gehien emango dion alderantz.

Baina, edozein modutan ere, ezin ahaztu beste hiru alde ere izan badirela eta alde hauek badituztela beren leihoak.

Guzti hori kanpoaldetik ikusi edo begiratuta. Barrura sartzen bagara edo bertan bizi direnen bizimodu eta ohiturak aztertzen baditugu argi dago kanpoko eguraldia edo paisaia ezagutu eta aztertzeko aukerarik gehien eta hoberen ekialderantz begiratzen badute izango dutela. Horra ematen baitute leihorik ederren eta zabalenean, hau da, horiek direla leihorik emankorrenak.

Bestalde, leiho horien jabe izan ohi dira etxeko sukaldea eta logela nagusiak. Argi dago eta esan gabe doa baserritarrak leiho horietatik ikusiko duela, neurririk handienean, zer gertatzen den etxetik kanpo.

Hala ere kontuz! Leiho horietatik bakarrik begiratzen duen baserritar edo etxearen jabeak oso ikuspegi txiro eta zatikatua izan dezake bere inguruan jasotzen ari denaz eta noizean behin beste leihoetatik ere begiratu beharko du, nahiz eta leiho horiek beraien txikitasunagatik ez eman besteek besteko ikuspegi zabal eta ederra.

Leihoak behar dira ikusteko

Beno, zertara dator guzti hau?

Ikasleei bigarren hizkuntza suertatzen zaien euskararen irakaskuntzan urte askoz eta luzeaz aritu izan naiz eta era guztietako atarramendu onak eta txarrak ikusi, jasan eta eskertu behar izan ditut. Hainbat kasutan konturatu naiz ikasle honek eta besteak ez duela inoiz eta inola ere beste hizkuntza hori bereganatuko. Hasiera batean pentsatzen nuen ikas-irakas prozesuak berak zuela errua. Edo metodologiak agian.

Geroago kakoa ez datzala hor aitortu behar izan dut. Ikasleari hitzak, esaldiak irakasten saiatu izan naiz mila era eta modu erabiliz. Hutsunea, ordea, hor ez dagoelakoan nago. Hutsunea zera da: ikasleak mundua bere "sukaldeko" leiho nagusitik begiratzen eta aztertzen duela, eta beraz erakutsi behar dioguna ez da, beste aulki bat erabiliz edo kordinak baztertuz edo kolore ezberdinetako kristalak jarritz leiho beretik begiratzen. Erakutsi

behar dioguna leihoz, hau da, munduari begiratzeko tokiz eta talaiaz, aldatu egin behar duela da. Beste leiho bat zabaldu behar duela bere buruan, lehengoarekin zerikusi gutxi edo batere ez duena.

Demagun gaztelaniazko honako esaldi hau: *"Mi padre ha venido"* edo antzeko beste hau: *"Mi padre ha hecho"*. Gaztelaniera erabiltzen duen eta goi mailako edo aparteko ikasketarik ez duen edonorentzat esaldi nahiko antzekoak dira biak. Baina euskaraz erakusten saiatzen zarenean eta lehena *"Nire aita etorri da"* (bestelako nahasterik gabe) eta bigarrena *"Nire aitak egin du"* (bestelako zailtasunik edo nahasterik gabe, hau ere) irakasten saiatzen zarenean ikusiko duzu nolako zailtasunak dituzun. Orduan ulertuko duzu hizkuntza bat ikastea edo irakastea ez dela leiho beretik begiratzea. Egin behar duzuna da beste leiho bat ireki. Mundua ikusteko orain arte izan duen leihotik hori ez da sartzen. Eta orduan lexikoak, joskerak eta abarrek ez dute ezertarako balio. Ikasleak ikasi behar duena zera da: beste mentalitate baten bidez begiratu behar duela, guztiz ezberdina den beste ikuspegi eta pentsakera batez.

Azter dezagun hiztegi-eremuko adibide bat. Gaztelaniaz *"verde"* adjetiboa guztiz arrunta da, era berean ingelesez *"green"* edota frantsesez *"vert"*, baina euskara ikasten ari den ikasle bati euskaraz gaur egun *"berde"* deritzogun kolorea ez dela inoiz izan esanez gero, bere eskemak eta leihoak apurtu egiten dira.

Asko ikusteko leiho asko behar dira

Honela, bada, egin beharreko galdera, edo hobeto esateko, geure buruari egin behar diogun galdera hau litzateke: noraino ikusi nahi dugu? Etxearen aurrealdean dagoena ikustearekin nahikoa al dugu? Benetan muzin egin behar al diogu etxearen alboko edo atzeko aldeetara dagoena ikusteari?

Ezin gara murriztu, XXI mendearen ateetan gaudenean, hizkuntza bat baino ez jakitera eta erabiltzera. Beste herriekin eta pertsonekin lehian aritu behar badugu, tresnarik garrantzitsuenarikoa izango dugu hizkuntzak jakitea. Beraz, egin diezaiogun aurre hori dugun erronkari: zabaldu leihoak, ikasi hizkuntzak, ez geratu etxeak duen leiho eder baina bakarrarekin.

Eta ez du balio leihoari balkoi ederrak, erdi aroko gazteluaren talaiaak bailiran, eransteak. Ez du balio leihoa beira eta kristal ederrez hornitzeak, sarritan ikusi izan ditugun eleiza eta katedralen beiradurak bailiran. Ez, arazoa ez datza leihoen itxura eta tankerak aldatzean. Leiho berriak zabaldu behar dira eta ez zaharrak berritu, nahiz eta azken hori ere beharrezkoa izan zalantzarik gabe.

José Luis Urain

Zallako Euskaltegiko irakaslea

Ezin gara murriztu hizkuntza bat baino ez jakitera eta erabiltzera

HAE Eren hamargarren urteurrena: Euskal Herriaren egituraketaren historia

1983ko ekainaren 27an Eusko Legebiltzarrak Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeari buruzko 16/1983 Legea onartu zuenetik, erabilgarritasuna eta kalitatea ditu erakunde honek bere ekintzarako bi ardatz nagusi, biak “ikuspuntu euskaldunez” gauzatuak.

Hamargarren urteurren hau oso une egokia da, beraz, HAE E zer den, nola sortu zen, nortzuk osatzen duten eta etorkizunari begira zein helburu dituen ezagutzeko; baita hamar urte hauetan zein eginkizun zehatz bete diren edo bidean sortutako eragozpen eta oztopoak nola gainditu dituen argitzeko ere.

HAE E 1983tik 1993ra bitartean izan duen zereginaren garrantzia erabat azaltzea oso zaila eta luzea izango litzatekeen arren, esan beharra dago erakunde hau Euskal Autonomi Elkartearen egituraketa politiko, ekonomiko eta sozialaren oinarri nagusienetarikoa izan dela, toki- eta foru-administrazioen eta Administrazio Orokorraren arteko koordinazioa eta elkarlana bultzatzeko orduan. 1983an zortzi langile eta 80 milioiko aurrekontuaz jaio zen erakunde txikiak ia laurogei pertsona ditu gaur egun lanean, eta urtero 1.500 milioiz goiko aurrekontua du.

Nola sortu zen HAE E?

Aurrekari historiko nagusia 1980ko otsailaren 20an kokatu behar da; egun hartan sortu zen “Instituto Vasco de Estudios de Administración Pública” (IVEAP) izeneko erakundea, Euskal Kontseilu Nagusiaren eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako diputazioen dirulaguntzaz.

Garai hartan, Euskal Autonomi Elkarteko erakundeek aginpideak murriztzak zirela eta, IVEAP nortasun juridikorik gabe jaio zen. Aipatutako 16/1983 Legeak eman zion azkenean erakundeari bere behin betiko egitura eta oinarri juridikoa, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen (IVAP-HAE E) izenpean eta Eusko Jaurlaritzako Lehendakaritza Sailari atxikirik.

Orduraz geroztik, hainbat dekretuk garatu dituzte HAE Eren izaera eta egitekoak; hori horrela, 339/1984 Dekretuak HAE Eren eta Lehendakaritza Sailaren arteko elkarlaguntzaren oinarriak ezarri zituen, batez ere hautaketa eta prestakuntza zerbitzuei dagokienez. Era berean, 80/1986 Dekretuak Lurralde eta Hiri Ikasketetarako Euskal Eskola (LHIEE) sortu zuen, eta urte bereko 203/1986 Dekretuak Administrazio eta Lege Arloko Itzultzaile Eskola, EAEko itzultzaile ofizialak prestatu eta hobetzeaz arduratzen dena.

Azkenik, 461/1991 Dekretuari esker, HAE Eek autonomia osoa eskuratu zuen, eta gaur egun duen egitura osatzeari ekin zion: Idazkaritza Nagusia Zuzendaritzaren aginpideko organo exekutibo bihurtu zen eta bi zuzendariordetza berri sortu ziren, Giza Baliabideetarako eta Euskararako, hain zuzen ere.

HAE Eko lehen zuzendaria Javier Berriatua San Sebastian izan zen ia bi urtez. 1985ean Elixabete Bizkarrategorra Otazua andreari utzi zion kargua; honek, 1988ko martxoaren lera arte eutsi zion lan horri. Urte horretan, urrian, Juan Francisco Sierra-Sesumaga Ibarretxe arduratu bitartean, garai hartan Lehendakaritza Saileko Toki Administrazioarako zuzendaria zen Peru Bazako Atutxak bete zuen hutsunea. 1991ko ekainaren 14an Sierra-Sesumagak karguari utzi eta Peru Bazako izendatu zuten berriro zuzendari, gaur ere berak jarraitzen duelarik.

Peru Bazako bera izan zen HAE Eko lehen idazkari nagusia, 1986an Sabin Zugadi Barronek ordezkaturik; honek 1991n bukatu zuen bere agintaldia, eta urte bereko irailetik Josu Erkoreka Gervasio dugu HAE Eko idazkari nagusia.

Zer da HAAE?

Aipatutako 461/1991 Dekretuaren bitartez, Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundearen organo-egitura zehaztu zen, eta zerbitzu guztiak hiru atal nagusitan batu ziren: Idazkaritza Nagusia, Giza Baliabideetarako Zuzendariordetza, eta Euskararako Zuzendariordetza.

Idazkaritza Nagusia:

Organo honen menpe Zerbitzu Orokorrak daude eta baita beste zerbitzu espezifiko hauek ere: Lurralde eta Hiri Ikasketetarako Euskal Eskola, Azterlan Zerbitzua edo Ikerketa eta Argitalpen Zerbitzua.

Lurralde eta Hiri Ikasketetarako Euskal Eskola, Eusko Jaurlaritzako Lehendakariitza eta Zuzentza Sailak eta Lurralde-Antolaketa eta Garraio Sailak martxoaren 11n emandako 80/1986 Dekretuaren bidez sortu zen.

Bere sorrera-xedeak honako hauek izan ziren: lurralde eta hiri-planeamenduaren arloko graduatuondoko, funtzionari eta profesionalak prestatu eta hobetzea, lurralde eta hiri-planeamendua burutu nahian, formulazio, izapidaketa eta kudeaketa hobetzeko teknikak eskaintzea, eta lurralde eta hiri antolaketaren inguruan interes berezia duten alderdiak ikertzea eta irakastea.

Esan bezala, eskola hau Idazkaritza Nagusiari atxikita dago, eta bere organo gidariak Zuzendaritza Batzordea, Aholku Batzordea eta koordinatzailea dira. 1993an eskola honek ondorengo iharduera hauek antolatu ditu, hurrenez hurren: Hirigintza-Zuzenbideari buruzko ikastaroa, Europako Elkarteko Politikari buruzko mintegia, Arkitekturarako Autocad-i buruzko oinarritzko ikastaroa, e.a.

Bestalde, Ikerketa eta Argitalpen Zerbitzua, bere kabuz zein Unibertsitatearen edo antzerako zentru edo erakunde lankidetzaz, Administrazio, herri-zuzenbide eta autonomi-egintzarekin zerikusia duten mota guztietako gaien ikerketa eta azterketa antolatu, garatu, sustatu eta zabaltzen ditu. Horretarako, ikerketarako lau beka ematen ditu urtero; gainera, bere helburuekin zerikusia duten hainbat mintegi, kongresu edo jardunaldi antolatzen eta dirubidetzen ditu, eta horrelako gaiak loturiko ikerketa-lanak argitaratu ere bai.

Hona hemen HAAEek plazaratutako lanak jasotzen dituzten bilduma batzuk: "Autonomiari Buruzko Azalpenak", "Erakunde", "Arduralaritza eta Autonomia", "Doktoradutzako Tesiak", "Lege Testuak", "Jesus M. Leizaola Sarien bilduma"...

Liburutegia 1982an sortu zen. HAAEek garatzen dituen lanei, bibliografia eta dokumentazioaren aldetik laguntza ematen die, eta bertan dauden liburuak eta aldizkari guz-

tiak Herri-administrazioa ikertzen eta aztertzen dutenei eskuratzen dizkie.

Administrazio-zientzien alorrean, hizkuntza normalkuntzari eta Euskal Funtzio Publikoaren hautaketa, prestakuntza eta euskalduntzeari buruzko kontsultak eta ikerketek erantzuteko aukera ematen du liburutegiak.

Baliatzaileei eskaintzen dizkien zerbitzuen artean, argibideak, kontsulta-aretoa, liburuaren mailegutza eta erreprografia zerbitzua dira azpimarragarrienak. Gaur egun, liburutegian 11.163 monografia eta 300 aldizkari daude guztira; horietatik, 4.834 monografia eta 152 aldizkari lege-arloari dagozkio; gainerakoak euskarari.

Giza Baliabideetarako Zuzendariordetza:

Horago aipatu bezala, funtzionaltasunaren mesedetan 1991ko barne-berregituraketaren ondorioz sortutako zuzendaritza honek Hautaketa eta Prestakuntza Zerbitzuak biltzen ditu.

Prestakuntza Zerbitzua, berez, 1985ean sortu zen HAAEen baitan, eta gaur egun zerbitziburua, hiru teknikari eta lau administrari dituen bitartean, hasiera hartan zerbitziburua eta bi administrari baino ez zeuden.

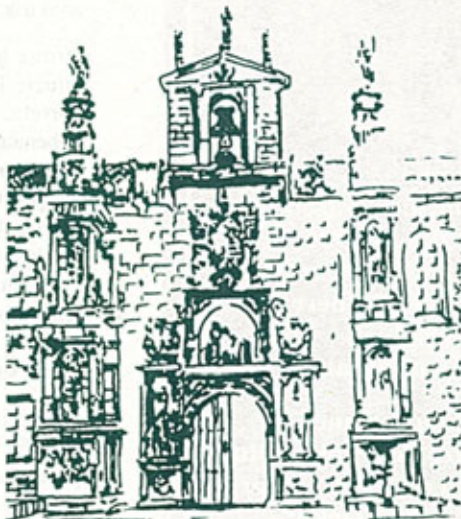
Euskal Administrazioi lehen-dabiziko prestakuntza-ekintzak, 1982-1983an eskari zehatzei mintegi edo ihardunaldiak antolatuz hasi baziren ere, Zerbitzua sortu zen unetik, eta Administrazioan ugaltzen ari ziren lanpostuak hartu zituen langileriaaren hasierako prestakuntza-gabezia zela eta, orientatibide berria sortu zen, presta-

kuntza-katalogoan oinarrituta: HAAEek ikastaroen eskaintza egin eta interesdunek izena eman.

Prestakuntza-beharrak eta antolakuntza-eboluzioa erabat lotuta ditugunez, prestakuntzak, zalantzarik gabe, antolakuntzaren giza baliabideen politika orokorraren baitan du bere lekua; ondorioz, gerora begira, badirudi prestakuntza-katalogoak bidea eman behar diola hartzaileari gehiago egokitutako prestakuntzari, ebaluaketa eraginkorragoa ahalbidetzen duena, eta antolakuntzaren funtzionamenduan prestakuntza-ihardueren benetako eraginaren neurketarako aukera ematen diguna.

Hautaketa Zerbitzuari helduz, azken urteotan langileak hautatzeko politikak finkatzeko beharra sustatzen ari da, ondorengo printzipio hauek oinarritzen direlarik:

- Hautaketaren profesionalizazioa.
- Gizarte politikarekin eta indarrean dagoen legeriarekiko koherentzia.
- Prozesuaren argitasun, gardentasun eta objetibotasuna.
- Kasu partikular bakoitzaren zuzenketa eta nabardura

zehatzak onartzeko malgutasuna, administrazio bakoitzaren beharretara egokituz.

- Hautagaienganako banakako arreta.

Horrela bada, Zerbitzu honen eginkizuna bi atal nagusitan dago banatua, beti ere, zerbitzuen hartzaile-motaren arabera. Alde batetik, toki- eta foru-administrazioetarako hautaketa prozesuetan parte hartzen du; bestetik, Administrazio Orokorra sortutako deialdien kudeaketan.

Toki- eta foru-administrazioei dagokienez, 528 epaimahaitan hartu du parte HAEEko Hautaketa Zerbitzuak 1992an, eta hautaketa horien bitartez, 1.021 langile aukuratu dira.

Halaber, Eusko Jaurlaritzako sail eta erakunde autonomoen eskabideei erantzunez, 1.283 behin behineko lanpostu bete ditu lan-poltsa sistema erabiliz.

Bukatzeko, Hautaketa Zerbitzuak 39 hautaketa prozesu burutu ditu komunikabideen bitartez. Prozesu horien ondorioz, 42 behin behineko lanpostu bete eta 8 lan-poltsa berri sortu da hainbat espezialitatetan.

Euskararako zuzendariordetza:

HAEEri hizkuntza normalkuntzaren alorrean aitortzen zaizkion aginpideak gauzatzea dagokio zuzendariordetza honi, eta horretarako bi zerbitzu ditu: Euskalduntze Zerbitzua eta Itzulpen Zerbitzu Ofiziala.

Euskalduntze Zerbitzuaren eginbeharrakoa, EAeko herri-administrazioetan diharduten langileen hizkuntza prestakuntza bultzatu eta ebaluatzea da, Euskal Funtzio Publikorako 6/1989 Legean eta Hizkuntz Eskakizunei buruzko 224/1989 Dekretuan jasotako moduan eta Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak ezarritako planen arabera.

Oinarritzko bi arau hauek eta HAEEren jardute-egitura ezartzen duen Dekretuak honako funtzioak ematen dizkiote HAEEko Euskalduntze Zerbitzuari:

- Hizkuntza eskakizunak gainditzeko behar den euskararen ezagupen maila neurtzeko ebaluaketa frogan eduki eta formak zehaztea, HABErekiko lankidetzaz.
- Herri-administrazioetara sartzeko hautaketa prozesuetako epaimahaitan HAEEri berez dagokion ordezketaz aparte, beste epaimahakide bat ere izatea, prozesu horietan egin beharreko euskarazko frogetarako.
- HABErekin elkarlanerako izenpetutako hitzarmenari dagokionez, ondoren aipatzen diren helburuetarako lankidetzaz eta koordinakuntza: ikas-egitarauak diseinatu eta apli-

katzeko, euskarazko ikastaroak antolatzeko, euskarazko azterketak prestatu eta ezartzeko e.a.

- Hizkuntza ikasteko behar beste gaitasunik eza neurtu eta egiaztatzeko prozedura zehaztea eta aplikatzea.
- Herri-administrazioek beren hizkuntza normalkuntzarako planak burutzeko dirulaguntzak emateko aldizkako deialdiak egitea.
- Administrazioa-euskara zabaldu eta ezagutaraztea, argitalpen, administrazio-agiri, aldizkari, mintegi, hitzaldi eta abarren bidez.

Bestalde, Itzulpen Zerbitzu Ofiziala dago. Zerbitzu honi euskararen eta gaztelaniaren arteko itzulpenen zehaztasuna eta lege-baliokidetasuna ziurtatzea dagokio. Egiteko horiek betetzeko, Itzulpen Zerbitzu Ofiziala bi ihardun-atalotan banatzen da: itzulpena eta interpretaritza alde batetik, eta terminologia bestetik. Zerbitzu honek eskaintzen dituen aukera batzuk hauexek dira:

- Honako testu mota hauek itzultzea: Eusko Jaurlaritzaren lege-egitasmo, herri-administrazioen jakinerazpen, edozein administrazioak Itzulpen Zerbitzu Ofizialari eskatutako zabalkunde orokorreko testu, Zuzentza Sailaren bitartez eskatutako epailetza jarduketa eta abar.
- Epailaritza ihardunetan euskarazko nahiz gaztelaniazko interpretaritza egitea.
- Administrazio organoetan edo Autonomi Elkarte Administrazio bileren ofizialean euskarazko nahiz gaztelaniazko interpretaritza egitea.
- Euskal lege eta administrazio-terminologia biltzea eta aztertzea, bai euskal administrazio-terminologia finkatzeko eta bai Administrazio bileren itzultzaileen galderei erantzuteko eta hiztegiak egin eta argitaratzeko.

Laburbilduz, EAeko herri-administrazioen hizkuntza normalkuntzarako bidean aurrera egiteko, administrazio horietako langileen euskarazko gaitasuntza bultzatu, programatu, eskeini eta ebaluatu egin behar da. Bide horretan bertan, nabaria da zerbitzu guzti hauek prozesu horietan inplikaturik dauden administrazioei, langileei eta herritarrei eskeini nahi diren laguntza-erantzukizun garrantzia.

Zerbitzu borondate horretatik, elebitasunaren bidez gizarte demokratikoa, aurreratuagoa, justuagoa eta aberatsagoa lortzen lagundu nahi du HAEEk, legeek aitortutako eskubideak bermatze soiletik harantzago joanaz.

Jon Ander Madina
Kazetaria

hamar urte

-SA atzizkia eta hitz elkarketa

Komunikabideak bihurtu dira azkenaldi honetan hizkuntzen normalizazio-biderik hedatuena eta, ez dago esan beharrik euskararen kasuan ere antzeko zerbait gertatzen da. Gizartearen gertatutako aldaketak, batez ere emakumeen partehartzeari buruzkoak, eta arlo batzuetan arau finkorik ez izateak eramatan ditu zenbaitetan kazetariak hitz berriak asmatzera. Horregatik, batzuetan, errealitateari hobeto egokitu nahian edo, ez da harrigarria honelako hitzak entzutea: idazlesa, bertsolarisa, idazkarisa, etab.

“Errealitate berriak behar berriak sortzen baditu, ez guke arazorik eduki behar beste hizkuntzek egiten duten bezala egiteko” diote batzuek.

Egia da gaur egun emakumeak lehenago ez zeuden zenbait arlotan ari direla lanean (ez da hori, hala ere, idazlea edota idazkariaren kasua, baina tira); egia da ez gukeela beharrezkoak ditugun hitz eta espresio berriak asmatzeko edo maileguz gureganatzeko beldurrik izan behar; baina, beharrezkoa ote da euskaraz maskulinoa eta femeninoa bereiztea? Nik ezetz esango nuke.

Bai *-(a)ri* eta baita *-le* atzizkia ere berez neutroak dira eta ez dut inolako arrazoirik ikusten maskulino bihurtzeko. Kasuren batean lanbide horretan ari denaren sexua markatu nahi izanez gero, “emakume” edo “gizon” erantsi beharko zaio, argiago gera dadin. Ez dut uste, beraz, euskaraz *-sa* atzizkiaren beharrik daukagunik. Egia da hor daukagula zenbait hitz: kantiniersa, ostaliarsa, jainkosa, laborarisa, errientsa, alarguntsa, eta abar ez oso luze bat. Zer egin horrelakoetan? Nire iritzia honako hau da: finkatuta dauden hitzen kasuan (hemen komenigarria litzateke dagokionak zerrenda bat egitea) horiek erabili beharko ditugu, baina horrek berarekin dakarren zerbait ahaztu gabe, hau da, tartean gizonak eta emakumeak daudenean, hitz elkarketa erabiltzera behartuta gaudela. Horrela, jainko-jainkosak, laborari-laborarisa, aktore-aktoreak, etab. baldin eta

aipatzen ditudanak ontzat emango balira. Eta ez bakarrik emakumeen ikustezintasuna ebitatzeko, baizik eta euskararen estruktura hala eskatzen duelako. Ikus bestela: osaba-izebak, errege-erreginak, aiton-amonak, senar-emazteak, etab.

Ez dirudi, bestalde, *-sa* atzizkia oso emankorra denik zubereratik aparte. Ez dut, beraz, arrazoirik ikusten bide horretatik jarraitzeko.

Bestetik, euskaraz, gaztelaren antzera, zenbait kasutan kargu jakin bat zuen gizonaren andrea izendatzeko erabili izan da *-sa* atzizkia. Hor daukagu, besteak beste, “alkatesa” edo “harginesa”. Gaztelarak egin du bere aukera. Gure kasuan, hitz horiek onartzekotan utzi eta “alkatesa” postu berbera duen emakumearentzako erabili.

Beraz, eta laburbilduz, honako hau litzateke gai honi buruzko nire iritzia: lehenengo eta behin, *-sa* atzizkia duten hitzen zerrenda zehaztu; bigarrenik, hemendik aurrera ez urratu bide hori beste hitz batzuentzat; eta, azkenik, onartuta dagoen kasuetan, hitz elkarketa erabili, baldin eta emakume bat tartean badago. Horrela, emakumeen ikusezintasuna ebitatzeaz gain, euskarari ere berea emango diogu.

Begoña Muruaga
EMAKUNDE aldezkariko
koordinatzailea

Gogoratu

GIZON hitza, gizonentzako zein emakumeentzako erabili ordez, gizonezkoei mugatzea gomendatzen da, horrela ulertzen baitute gaur egungo hitzun gehienek.

GIZAKI, aldiz, askoz ere zentzu zabalagoan ulertzen da. Beraz, gizonak zein emakumeak adierazteko erabil daiteke.

Gizakiaren kasu berean azaltzen zaigu **GIZA**- erroa. Ez ditu “gizon” hitzak dituen konnotazioak, beraz, “gizalege”, “gizarte”, “gizatalde”, eta abar, onargarriak dira.

-SA atzizkia. Mugatu egin beharko litzateke atzizkiaren erabilpena. Ez da batere kostatzen “gizon alarguna” esaten den modura “emakume alarguna” esatea.

Euskarak berezkoa du **HITZ ELKARKETA** arako joera: “aiton-amonak”, “osaba-izebak”, “senar-emazteak”, “errege-erreginak”, “andre-gizonak” eta zerrenda luze bat. Jokabide berbera gomendatzen da *-sa* atzizkia onartzen den hitzekin: “alkate-alkatesak”, esate baterako.

Zergatik erabili “meagizon”, “gerragizon” edo “legegizon” gizon zein emakume izan baliatuz? Erabil ditzagun “meatzARI”, “gerrARI” edo “lege(L)ARI”. “OlaLANGILEak” eta “itsasLANGILEak” ere, biak izan litezke. Hobeto horiek “olagizon” edo “itsasgizon” baino. Eta nabarmentzeko beharra sortuz gero, “kultur gizona” eta “kultur emakumea” bereizi ditzakegu.

Euskaraz sexuz zerbait markatuta baldin badago, hori **HITANO** da. Ez inoiz erabili talde bati zuzendutako mezuan, baldin eta talde horretan gizonak bakarrik ala emakumeak bakarrik dauden seguru ez badakigu. Oso erraza da hitanoaren ordez zuka aritzea.

Oh.: Gomendio hauek **EMAKUNDE** antolaturiko “Euskara sexista al da?” kanpainatik atera ditugu.

Botoi Gorriarena

Administrazioa, munduaren metafora. Horra hor literaturak —eta, batez ere, nobelak— eraiki duen eredu tinko askoa: **armiarna-sare**, armiarmaren antsia ase beste biderik ez duen euli soil gara administratuok; **labirinto**, Minotaurok beti irensten du Teseo, mundu modernoari ez baitzaio Ariadnaren hariaren esperantzarik ere gelditzen; **kaosaren jauregi**, hango pasiluetan galdutako arima errati gara muntarrok...

Kafkaren prozesua jotzen dugu guztiok metaforaren sortzailatzat eta ordutik gara guztiok Joseph K., mundu modernoaren hari izkutuek itotzen duten biktima. Baina idazle praharrak bazituen aitzindari garbi askoak, gizakiaren eta sistemaren arteko desarmonia ez baita Kafkaren asmazio. Hemeretzigarren mendeko ia nobela guztia abisuka ari zaigu gizakiaren eta sistemaren artean sortzen ari den distantzia gero eta handiago horretaz (**Stendhal**-en Julien Sorelek ilustratzen du primeran distantzia horren onartu beharrak dakarren porrota). Kaosaren erdi-erdian bizi da nobela modernoaren protagonista, munduari eta bizitzari zentzurik aurkitu ezin dien antiheroe sentitzen dira Emma Bovary edo Mishkin printzea ere...

Baina XIX mendeko beste hiru pertsonaiengana erakarri nahi nuke gaurkoan irakurlearen arreta, Joseph K.-ren aitzindarien peskizan. Hiru pertsonaia horietako bat literatura errusiarak eskaini digu —**Gogol**-en Akaki Akakievitx— eta beste biak literatura iparramerikarrak —**Melville**-ren Bartleby eta **Hatworne**-ren Wakefield—.

Hiru pertsonaiak, Kafkarena bezala, testu oso laburretako ardatz dira eta sistemaren eta gizabanakoaren arteko desoreka horretan jarrera desberdinak, itxuraz behintzat, hartzen dituzte. Akaki Akakievitx funtzionaria erotu egingo da desorekaz jabetzen denean. Bartleby izkribatzaileak ez du sisteman integratu nahiko, "aukeran, nahiago ez" intsumisioa kontrajarriz sistemaren proposamen bakoitzari. Wakefield-ek sistematik aparte bizi nahiko du, sistema paralelo bat eraikiz, ezinezkoa dela konturatzen den arte.

Hiru kasuetan —eromena, azken muturreraino eramandako errebeldia, utopia usteko ihesa— enajenazioa da amaiera, ni-arik gabeko arima erratiaren egoitza. Halare, hiru kasu hauetan gizakiak badu hautatu eta kontrari jartzeko modua. Hiru pertsonaiek defentsa sistemak eraiki dituzte sistemaren sarean ez erortzeko. Saretik kanpo ez dago eromena —enajenazioa— beste ezer, baina oraindik hautamen duin horretarako bidea dute badarik ere. Errebeldiaren zentzu-sistema oso eta koherente bat gelditzen zaie hiruei.

Kafkarenean, ordea, irtenbide bakarra anikilazioa izateaz gain, Joseph K. ez da hautaketa autolikidatzaile horren heroe, ezertarako aukera ez duen biktima baizik. Sistemak bere koherentzia eta dinamika propioa ditu eta hark erabaki du, gizon-emakumeok inolaz ere eta inoiz ulertuko ez ditugun arrazoiengatik, guztion destinoa. Sistema aleatorio ulerkaitz batek sortu gintuen bezala, beste sistema aleatorio ulerkaitz batek —honako hau geuk sortua— desegingo gaitu: errebeldia, eromena, sistematik aparte jartzea ez dira iada irtenbide, ez baitira iada posible. Ni-aren aukera guztiak desintegratu egin dira, ni-a bera desintegratu baita sistemak bere norabide autonomia hartu zuenetik.

Sortu genuen makina tzarraren kontrol guztia galdu dugu eta hortik bideratu den sistema aleatorio ulerkaitzak desagertaraziko gaitu. Ez dago, ezta ere, sistemaren piramide tontorrean pelikuletan-eta ikusi ohi den suntsipenaren botoi gorria saka dezakeen

general edo politikari guztizahaltzurik, ez Doctor Norik ere. Bere kapritxora saka-tuko den botoi gorri autoinduktore sekulako bat da gure aldea totala. Geure buruaz beste egiteko tresna terribleena asmatu dugu, suizidatzeko ordua ere ez baitago geure esku.

Anjel Lertxundi
Idazlea

**Armiarmaren
antsia ase beste biderik
ez duen euli soil gara
administratuok**

Laburtzapenak

Idazkera asmatu zenetik beretik erabili izan dira laburtzapenak testugintzan. Izan ere, testugilearentzat agerikoak dira horien alde onak; leku eta denbora aldetik nolabaiteko aurrezpena egitea, alegia. Baina testua irakurri behar duenarentzat, laburtzapenak baditu alde txarrak ere; hau da, laburtzapenen azpian dagoen azalpena jakiteko biderik ez badu, testua ulergaitza edo are ulertezina izango zaio. Bada, hemen, laburtzapenak modu ulergarrian erabiltzeko aholku batzuk emango ditugu.

Lau dira idatzietan erabili ohi diren laburtzapen-motak: inisialak, siglak, ikurrak eta laburdurak.

Iniziala

Pertsona baten izen-abizenen lehendabiziko letrak dira. Letra larriz idatzi behar dira, letra bakoitzaren atzetik puntua jarrita, eta tarterik utzi gabe. Adibidez, *Joseba Irazuren* inisialak *J.I.* dira.

Deklinatzean, inizialen ahoskeraren arabera jokatu da. Konparazio baterako: *Paulino Solozabalen* > *P.S.ren* (eta ez *P.S.en*, izen-abizenek eskatuko luketen bezala). Inizialen eta deklinabide-atzizkiaren artean ere ez da marra nahiz tarterik jarriko.

Sigla

Hitz bat baino gehiagoko izen baten laburtzapena da. Letra larriz eta jarraian idatzi behar da, punturik gabe. Esaterako: *HAEE (Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundea)*. Sigla bat lehendabizikoz aipatzean, azalpena eman behar da, testua jasoko duenak azalpen hori ongi ezaguna duela (berak lan egiten duen erakundea delako, adibidez) ziur-ziur jakin ezik. Azalpena esaldiaren baitan jar daiteke, eta sigla parentesi artean: *Euskal Kulturaren Batzarrearen (EKB) eskaria iritsi da*. Edo alderantziz, sigla esaldian eta azalpena parentesi artean: *EKBren (Euskal Kulturaren Batzarrea) eskaria iritsi da*. Parentesi artean doan sigla nahiz azalpena, deklinatu gabe idatziko da.

Sigla, ahal dela, silabaka irakurtzen da: *EMA (e-ma)*, *HIES (i-es)*. Bestela, letraka —*EHU (e-hatxe-u)*, *DDT (de-de-te)*—, edota silabaka eta letraka nahasian —*HPIN (hatxepe-in)*, *PFEZ (pe-fez)*—.

Sigla eratzean, inportanteena aise irakurri eta ahoskatzeko modukoa izatea da; eta hala izan dadin, irizpide batzuk kontuan izatea komeni da, hala nola: sigla letraka irakurri beharrekoa bada, ez da komeni lau letra baino gehiago izatea (konparazio baterako, *MHFGZ [Monitore-Hezitzaile Funtziotarako Gaitasun-Ziurtagiria]* ez da sigla erabilgarria). Bokala bera segidan errepikatzeak ere zaildu egiten du sigla askotan (*HAEE [IVAP erdaraz]*, *EEE [Energiaren Euskal Erakundea]*, *EVE erdaraz*)... bezalako sigletan, erdarazko baliokideak zabalpen handiagoa lortu du, esateko errazago denez). Sigla hitz arrunt baten homonimo —idazkera bereko— izatea da onen-onena (*HABE*, esaterako); bestela, hitz arruntaren antza izatea da abantailatsuena: *IKA ('Ikas eta Ari', euskalduntze eta alfabetatze erakundea)*...

Siglen deklinabidea

Siglen deklinabidea, ahoskeraren gorabeheran dago. Adibidez, *AEDko* idatziko dugu (eta ez *AEDeko*, azpiko azalpena *Arrasate Euskaldun Dezaguneko* izan arren).

Deklinabide-atzizkia jarraian eta letra xehez (minuskulaz) jarri behar da. Izan bizigabeen arabera deklinatuko da. Izan berezia bada, artikulurik gabe (leku-izenen antzera): *EJIEk (Eusko Jaurlaritzako Informatika-Elkarteak)*, *EJIEko*, *EJIEra*... Hau da, 'Ejie' izeneko herria balitz bezalaxe. Izan arrunta bada, berriz, artikuluz deklinatuko da ('etxe', 'gain'... izenen moduan): *BEZak (Baliu Erantsiarekiko Zergak)*, *BEZeko*, *BEZera*...

Oro har, ez da marratxorik jarri behar siglaren eta atzizkiaren artean. Baina badira hiru salbuespen:

1 Siglaren amaieran eta atzizkiaren hasieran letra berbera dugu-nean: *AEK-ko*, *FN-n*, *PR-ri*...

2 Siglaren amaieran *r* letra, eta atzizkiaren hasieran bokala dugu-nean: *UER-ek*, *KOR-i*...

3 Letra larriz doazen testu-zatietan (izenburu batean edo): *EAE-KO*, *EH-TIK*...

Siglen lexikalizazioa

Siglek, erabiliaren poderioz, beste edozein izenek duen idazkera bera hartzea jotzen dute. Horrela, *UNESCO* idatzi beharrean (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, Hezkuntza, Zientzia eta Kulturarako Nazio Batuen Erakundea), *Unesco* idazten da; *RADAR* beharrean (*Radio Detecting and Ranging*, irrati-uhinen bidez objektuen presentzia, urruntasuna eta norantza hautemateko aparailua), *radar*...

Hitz hauek ez dira jadanik sigla, **akronimo** baizik. Beste hitzak bezala idatziko dira: batzuk —izen bereziak—, hasieran letra larria dutela; besteak —izen arruntak—, guztia letra xehez.

Ikurra

Gauza, kalitate, prozesu, kantitate, unitate edo enparauen laburtzapena da, batez ere zientzia eta tekniken alorrean erabiltzen dena. Letrak, zeinu grafikoak edo/eta zenbakiak ditu osagai. Adibidez: *m (metro)*, *cm2 (zentimetro karratu)*, + (*gehi*), *FF (Frantziako libera)*...

Ikurrak nazioarteko erakundeetan 'ofizialki' normalizatu (onartu eta finkatu) ohi dira. Beraz, haien idazkera ez dago erabiltzaile bakoitzaren baitan: normalizazio erakunde horiek emandako arauak jarraituz idatzi behar dira.

Ikurrak punturik gabe idazten dira. Irakurtzean, ikurraren azpian dagoen hitza esaten da (esate baterako: *km* ikurra, *kilometro* irakurtzen da, ez *ka-eme*). Idaztean, ondorioz, azpian dagoen hitz hori bezalaxe deklinatu behar da. Ikurraren eta deklinabide-atzizkiaren artean marratxoa jartzen da: *kg-ko (kilogramoko)*, *PTA-raino (pezetaraino)*, *kW-eko (kilowatt-eko)*...

Laburdura

Hitz baten edo hitz-multzo baten ordezkari da. Siglaren antza du horretan. Baina siglak izen-funtzioa du beti, izenaren lekua betetzen du; laburdurak, esaldiko edozein elementuren lekua har dezake:

- aditzarena: *ikus* > *ik.*; *jaio* > *j.*
- adjetiboarena: *arrunt* > *ar.*; *zaharkitu* > *zah.*
- adverbioarena: *hitzez hitz* > *h.h.*
- izenarena: *sinatzaile* > *sin.*; *telefono* > *tf.*
- esaldi osoa: hau da > *h.d.*; *Goikoak gorde zaitzala luzaro* > *G.g.z.l.*

Sigla eta ikurra ez bezala, **laburdura puntuz idazten da beti**: zenbat hitz laburtzen diren, hainbat puntu. Deklinabide-atzizkia, ahoskeraren arabera da, eta marratxo nahiz tarterik gabe jartzen da. Irakurtzean, laburdura bera ez, baizik azpian dagoena esaten da (ikurra bezala, eta sigla nahiz inisialak ez bezala). Hau da, *or.ko* irakurtzean, *orrialdeko* esango da; *and.aren* irakurtzean, *anderearen*...

Nolanahi ere, administrazio-testuetan —eta orobat jendeari zabalduko zaizkion bestelako testuetan— **laburdurarik ez erabiltzea** komeni da. Salbuespen bakarra: taula eta grafikoetan. Horieta, leku-falta dela eta, laburdurak erabil daitezke. Baina ondoan laburduren azalpena jarrita, beti ere.

Hortaz, 'zinegotzi *anderea*' eta 'idazkari *jauna*' idatziko da. Testugileak *jn.* eta *and.* laburdurek —hurrenez hurren— *jaun* eta *andere* esan nahi dutela ondtxo jakinda ere, testua irakurri behar duenak ez dauka zertan jakin beharrik.

Xabier Armendaritz
IZOko Terminologia-bekaduna

Nola ekin testu bat sortzeari

“Idaztea berez ez litzateke zaila izango, idazten hasi aurretik hainbeste pentsatu beharko ez bagenu”. Puig i Ferreter jaunaren hitz horiek ongi asko deskribatzen dituzte pertsona bati edozein testu sortzeak ematen dizkion nekeak eta buruhausteak. Idaztea kodea ezagutzea baino zertxobait gehiago da. Buruan dauzkagunak paperera ekartzea ez dugu lan erraza; berebiziko ahaleginak eta saioak eskatzen ditu. Bai musen zain geratzen denak, bai burura etorritako ideiak, berez eta besterik gabe, idatzi zain egoten denak, emaitza kaskarrak bildu ohi ditu.

Azken urteotan, hizkuntzalari ugari (Cassany, Serafini, Zock ...) ikerketa sakonak burutu dituzte idazketa-prozesuaren inguruan. Ekarpen teoriko horien ondorioz, oinarritzko teoria batzuk sortu dira, gure arazo guztietarako irtenbide ez izan arren, ederki lagun diezaguketenak gure eguneroko testuak idazterakoan; are gehiago testu horiek zailak edo luzeak badira (txostenak, artikulak, e.a.).

Gure ustez, bost dira, gutxienez, testua “eraikitze” eman beharreko urratsak. Ikus ditzagun banan-banan.

1. Egoera komunikatiboa aztertu

Hasieran, testugileak egoera komunikatiboari buruzko hausnarketa egin behar du; alegia, NORK, NORI, ZER eta ZERTARAKO idazten dion zehaztu. Lau galdera horiek begien aurrean izan behar ditugu beti idazten ari garen bitartean; izan ere, horiexek izango baitira erabiliko diren erregistro, diskurtso, idazki-mota eta idazlanen luzera, besteak beste, baldintzatuko dituztenak.

2. Ideiak bildu

Bigarren, kontuan izan behar da informazioa hasieratik ondo antolatzeak izugarri arintzen dituela gairontzeko lanak. Gure iritziz, ezinbestekoa da ideia horiek idatziz jasotzea; bestela, ideiak ahaztu eta okerren bat egiteko arriskua areagotu egiten baita. Informazioa era askotara bil dezakegu eta horietako bat ondorengo hau izan daiteke:

- Lehendabizi, burura datozkigun ideiak etorri bezala eta ahala jasoko ditugu esaldi soiletan.
- Ondoren, informazio gordin hori antolatu beharra dago eta, horretarako, garrantzirik gabeko ideiak baztertu eta interesatzen zaizkigunak sail orokor batzuen inguruan bilduko ditugu (txostenaren kasuan esaterako: sarrera, helburuak, baliabideak, ondorioak).
- Bukatzeko, ESKEMA bat egingo dugu, testuaren egitura bere osoan aztertze eta bildutako ideien hierarkiza-

zioa eta nagusitasun/menpekotasun-erlazioa garbiago ikusteko.

3. Testua sortu

Testua idazterakoan, eskemako ideiak garatu eta adierazi egin behar ditugu. Kontua ez da esaldi solteak idatzi eta, ahal bezala, elkarri lotzea. Gai nagusiak eta gai horiek jorratzeko beharrezkoak diren argumentuak, adibideak eta horrelakoak idatzari ezberdinetan bilduko ditugu, esaldien arteko loturak eta juntagailuak behar bezala erabiliz. Aldi honetan, idazle onek, behin baino gehiagotan, idazten jarraitzeari utzi eta idatzitakoa irakurri egiten dute, gaiari pentsatu bezala heldu dioten ala ez ziurtatzeko. Era berean, idazle horiek ez dute denbora gehiegirik ematen hitzik egokienak edo esaldirik borobilenak aukeratzeko; ezen, horrela eginez, argumentazio osoaren haria gal baitezakete. Bada oraindik denbora testuari azken ikutuak emateko.

4. Testua zuzendu

Idatzia amaitutakoan, testua beti zuzenduko da. Testua erraza bada, idazleak berak egingo ditu zuzenketak. Hori horrela, zenbat eta tarte luzeagoa utzi testua amaitetik zuzenketa egitera, orduan eta

eraginkorragoa izango da zuzenketa hori. Nolanahi ere, testua luzea edo zail samarra denean, beste norbaitek zuzentzen laguntzea komeni da. Bi zuzenketa-mota egingo dira:

- Edukien zuzenketa: ideiak eske-man aurrikusitakoaren arabera garatu diren ala ez aztertuko dugu.
- Formaren zuzenketa: gramatika-zuzentasunari, ortografiari, puntuazio-markei, hiztegiari eta estiloaren ezaugarriei begiratu diegu.

5. Testua berridatzi

Dagoeneko idatzia egokia, zuzena eta ulergarria bada, garbira pasatuko dugu. Bostgarren urrats honetan oso garrantzitsua da idazkiaren kanpoko diseinu edo itxura zaintzea eta, hori lortzeko, tituluak eta azpitituluak, margenak, idaztien arteko tarteak, letra-mota ezberdinak eta bestelako baliabide formalak izango ditugu lagun.

Esan behar da, bost urratsetan banatu den idazteko teknika hau ez dela bide zurrina edo hertsia. Aitzitik, malgutasunez jokatu behar dugu prozesuaren urrats guztietan. Azken finean, ondo idaztea testuarekin lan egitea da; puskak kendu, puskak jarri edo puskak aldatu, papereko lerroak buruan daukagunaren isla bihurtu arte.

Joseba Lozano

HAEEko administrazio-hizkeraren arduraduna

❖
**Buruan
dauzkagunak
paperera
ekartzea
ez dugu
lan erraza**
❖

① Gasteiz hiriburu izatea zerbaterainoko laguntza izan da Euskal Autonomi Elkarteko egitura hobetzeko?

② Badira hamar urte Gasteiz hiriburua dela; hala ere, gai hau eztabaidan dago oraindik. Zer deritzozu horri?

Emilio Guevara
Abokatua eta Arabako
diputatu nagusia izandakoa:

① Gasteiz Euskadiko hiriburu aukeratzea erabaki zuzena izan zen, hori lagungarri izan baita EAEko egituraketa hobeto bideratzeko. Dena dela, egituraketa horren oinarri nagusia ez da izan erabaki hori, gure Autonomi Estatutuan jaso eta garatu behar diren printzipioei buruzko kontzientzi orokorra baizik. Horrelakorik gertatuko ez balitz, hiriburuaren hautaketa eztabaidagai hutsa besterik ez litzateke izango.

② Gure herriaren egituraketa indartzean gutxiegi aurreratu dugula adierazten du eztabaida horrek. Botere eta erantzukizuna dituztenek aurre egin beharko liokete arazo horri, eta nazioaren egitura-ereduei buruzko akordio zabala lortzeko eztabaida eta hausnarketa-prozesua sustatu beharko lituzkete, lege-testuaren eta egiten ari den politikaren arteko kontraesana inoiz baino handiagoa baita gaurregun.

José Luis Marcos Merino
PSE-EEko idazkari nagusiordea:

① Gasteiz hiriburu izendatzeak EAEren egituraketan zer-nolako eragina izan duen zehaztea oso zaila da. Edozein kasutan, gasteiztar eta arabarrentzat ez du izan horrek eragin handiegirik lanpostuak sortzeko orduan, puntu hau hain garrantzitsua izanik ere. Administrazioa edozein lanpostutarako euskararen eskakizuna ezartzea gainditu ezinezko baldintza gertatu da, bertako jende askok ez baitaki euskaraz. Bestalde, Euskal Autonomi Elkarteko biztanlegoaren kopururik handiena Bilbon bizi dela hartu behar da kontuan. Hori horrela bada, herritar askok Gasteiza joan behar du, horrek dakartzan eragozpenak, kostuak eta guzti.

② Gasteiz hiriburu izendatzea irizpide partidistez egin zela uste dute herritar gehienek eta hortxe dago eztabaidaren gakoa; Espainiako kulturatik abertzaleen ikusmiratik baino hurbilago zegoen errealitatea instrumentalizatu egin nahi izan da. Hain zuzen ere, lurralde hori euskal testuinguruan barneratu nahi izan dute, baina alferrik, egindako hauteskundeetako emaitzek erakusten dutenez.

José G. Zubia Guinea
Arabako Entrepresarien Sindikatuko idazkari
nagusia:

Gasteizko kokapen geografikoa, Europako komunikabide-sarean duen lekua, beraren instalazio eta zerbitzu berriak..., horiek guztiak Euskadiko hiriburua izateko aldeko faktore handiak ditu Gasteizek. Beste horrenbeste esan behar ondorengo hauetaz ere: alde zaharraren eta berriaren arteko orekaz, estetika eta hirigintzaz, ingurugiroarekiko loturaz, e.a. Nolanahi ere, bere egungo dimentsioak nahiz inguru fisikoak Autonomi Elkarteko erakunde politiko eta administratiboak -eta bertako funtzionariak- bere baitan biltzeko duten gaitasuna da garrantzitsuenak.

Joxe Mari Iriondo Radio Euskadiko zuzendaria:

❶ Garrantzi handia damaiot azkenengo urte hauetako zurrumbiloan Gasteizek guretzat duen eraginari. Berrizatu eta geroaldirako prestatu behar duen Euskal Herrian gaitz eta erasoaldi bortitz

askoren eustorma izan den “zazpigarren alabak” berezko merituak zituen gure hiriburua izateko. Eta kimu berriak sortarazten laguntzen du bizkaitar eta gipuzkoarrok oso ondo ezagutzen ez genuen lurralde mardul honek. Aukera hoberik egin zitekeela esango dit bere erosotasunari bakarrik begiratzen dion norbaitek. Baina ez dago gaizki eta bego hortantxe.

❷ Orainxe hamahiru urte haundi Euskadiren hiriburutasuna eman zitzaion Gasteizi. Eta oraindik ere bada, zoritxarrez, eztabaida hortan ari denik, ezer mesedegarriagorik egin nahi ez balu bezala. Nere ustez, ez du zentzu haundirik hortan jarduteak. Zertarako? Hori hor dago eta hortxe dagoelako bakoitzak bere lanean saiatu behar luke, beti aurrera begira. Aitzakiak ez du balio, ez berriketa antzu eta hutsalak ere. Ekina egina da, eta egina, urregorria.

Juan José Goiriena de Gandarias Euskal Herriko Unibertsitateko errektorea:

❶ Gasteiz Euskal Autonomi Elkarteko hiriburu bezala finkatu da; arlo guztietan bere eginkizuna ondo bete duela esan beharra dago, gure lurraldeak norabide berean egituratu dituelarik. Bestalde, Gasteiz hiriburu izateak ez du eraginik ikuspuntu unibertsitariotik, EHUK eredu deszentralizatua baitauka; EHU lau kanpusetan (Leioa, Bilbo, Donostia eta Gasteiz) dago banatuta, eta bere garapena irizpide sozial, demografiko, unibertsitario edota historikoei erantzunez gauzatu nahi du.

❷ Dudarik gabe, zentzugabekeria litzateke hiriburua izateko hiri batek bete beharko litzuzkeen baldintzak aipatzen eta zenbatzen aritzeara. Alde horretatik, gure egoera “hiriburutasun” ezberdinak (ekonomikoak, administratiboak, kulturalak) batera ezagutzen dituzten beste herrietakoa bezalakoa da, eta hori erabaki politikoetatik urrun dagoen hainbat arrazoiri zor zaio.

José Angel Cuerda Gasteizko alkatea:

Vitoria-Gasteiz Euskadiko hiriburu izendatzeak, orain dela hamairu urte hain zuzen ere, hainbat on egin dio hiriari ekonomia eta kultura arloan, bai eta politika eta irudiaren aldetik ere. Legebiltzarrak Vitoria-Gasteiz Euskal Autonomi Elkarteko hiriburu aukeratzeko hartu zuen erabakia zela eta, garai hartan sortutako eztabaidak, kanona eskatzeaz buruz, guztiz desagokiak izan ziren. Alkategoak kanon horren kontrako jarrera agertu zuen, tasa bat ezartzeak Arabako gainontzeko udalentsako ondorio larriak sortaraziko zituelako.

Patrick de la Sota

Bilboko Merkataritza, Industria eta Itsasketa Etxeko lehendakaria:

❶ Nire ustez, Gasteiz hiriburu izendatu zen Euskal Autonomi Elkarteko hiri nagusien arteko ezberdintasunak murriztu nahian, erabaki politiko bati jarraituz, alegia. Ikuspuntu horri begira, erabaki ona izan zen eta zeregin garrantzitsua bete du azken urte hauetan gure herrian gertatutako prozesuetan, batez ere, Bilbo eta beronen inguruko arazoak biguntzeko.

❷ Eztabaida horrek zenbait alorretan dagoen asetasun-eza adierazten du; adibidez, merkataritzan eta industriagintzan. Alde horretatik, garbi dago Bilbok izan behar zuela Euskadiko hiriburu; demografia aldetik ere bai, gure Autonomi Elkarteko %50a Bilbon bizi da eta.

Gorka Knörr

Lagun Aro Aseguruetako marketing-zuzendaria:

❶ Haurgintza-min handien artean etorri zitzaigun gure hiriburutasun jaio berria. Logikazaleek, Bilbo nahiago; Iruña orduan ez-posiblea ordezkatzeko, berriaz, beste batzuk Gasteiz aukeratzearan aldeko. Neretzat ez da dudarik. EAE egituratze aldetik, askoz gehiago dira aldeko emaitzak kontrakoak baino. Baina nere iritz horren arrazoiak ematea baino pentsarazgarriagoa izan daiteke, Gasteizko aukeraren ordeaz, Bilbokoa aukeratua izanez gero, zer-nolako ondorioak ekarriko zizkigun aztertzea.

❷ Zer derizkiodan? Ba, inpresentable batzuk garela. Nik uste dut, orokorrean, jendeak ez duela hau eztabaidarako gai. Bai, ordeaz, zenbait taldek, zenbait alderdik eta zenbait politikok, eta horrek dakar eztabaida zabalagoa jende normalengan. Ez dago deretxorik urtetan eraman diren zenbait jokabide politikorekin; euskara, elkarbide izan beharrean, gero eta gehiago dugu istilubide; probintziakeria gorantz ari zaigu, eta ez bakarrik Araban. Lau gobernu eta beste horrenbeste parlamentu ditugun gure komunitate honetan merezi ote dugu besterik? Gure politika eta gure politikariak aldatzen ez diren bitartean jai dugu, bai Gasteizko kontu honekin, bai eta beste askorekin ere.

Gipuzkoako Udal-Administrazioa Garatzeko Programak

Lehendabiziko urratsak

Gipuzkoako Udal-Administrazioa Garatzeko 1993-1994rako Programa martxan dago. Joan den ekainean hasi eta 12 hilabetekoa izango den lehenengo aldi honetarako berrogeitamar iharduera baino gehiago antolatu dira udaletako langileen prestakuntzarako. Mota askotakoak gainera: ikastaroak, mintegiak, hitzaldi-elkarrizketak edo lan-saio dinamikoak. Bi mila langile pasa, bai, izango dira guztira iharduera horietan parte hartuko dutenak. Han izango dira politikako goi-karguak eta teknika arloko arduradunak, maila guztietako gainontzeko udal-langileekin batera. Eskaintzen ari den prestakuntza-aukera zabala da eta arloka banatuta dago: batetik kudeaketa orokorra eta zuzendaritzako eginkizunak badaude, bestetik berriez, lanbideak eta giza baliabideen kudeaketa aurki ditza-kegu; eta ekonomiari, finantzei, legee, administrazioari eta informatikari buruzko gaiak ere bai.

Programa hau martxan jartzeko talde tekniko zabal bat aritu da lanean: Gipuzkoako Foru Aldundiko zenbait kide, Euskal Herriko Unibertsitateko Giza Baliabideetako Masterra eta Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundeko Prestakuntza Zerbitzua. Erakunde horiek, elkar hartuta, dauden beharrei buruz erabateko azterketa egin dute aldeaz aurretik. Oso metodologia zehatza erabili dute: udalaren egitasmoak, arazoak eta teknologiararen nahiz arau berrien ondoriozko aldaketek eragindako enplegu-bilakaerari buruzko datuak jaso eta aztertu egin dituzte. Horretarako, hainbat alkate, idazkari, kontuhartzaile, arloko eta zentroko buru eta beste hainbat langilerekin 450 elkarrizketa egin dira. Orain badakigu zein den Gipuzkoako udaletako benetako egoera eta gauza gara, langileak prestatuta, zuzen daitezkeen akats edo hutsune larrienei heltzeko.

Nolako beharra halako erantzuna

Azterketa hori burututakoan eskariak 3.000 ere izan zitezkeela ikusi zen (ikastaroak eta prestakuntzako ekintzak antolatuz gero egitea eskatuko luketenak) eta gaiak ere 100 baino gehiago. Erantzun horrek adierazten digu udalek harrera eta laguntza ona eskaini diotela proposamen honi. Lanbideei dagokienez, udaltzainak izan dira eskari gehien egin dituztenak, eta jakina denez, beren lanari lotutako gaiak dira eskatzen dituztenak, hau da, trafikoa, bide-segurtasuna edo udaltzaingoaren legea. Horrek pentsarazten digu, esandako langile-taldeak beren eginkizunaren berezitasunari begira ez duela behar bezalako prestakun-

tzarik izan. Prestakuntzarako eskari ugari egin duen beste talde bat zerbitzuetako eta mantenimenduko langileena da; lanbide askoko eginkizunak betetzen dituztenez, eskariak ere era askotakoak dira. Gizarte-laguntzaileek eta hirigintzako langileek egindakoak ere franko izan dira.

Langileek, orohar, gehien eskatu dituzten gai orokorrak informatikari buruzkoak dira -maila askotan zehaztuak-; gero, jendea eskaintzen zaion harreraren hobekuntza eta, azkenik, 1992.aren bukaeran onartu zen administrazio-ihardunbidetik datozen beritasunezkoak.

Prestakuntza-programak duen beste berezitasun bat kudeaketa orokorreko arloan jarritako ardura da. Arlo hori udaletako alkate, gobernu eta zuzendaritza-taldeei begira prestatuta dago, eta horren bidez, kudeaketa orokor egokia lortzeko behar diren zuzendaritza-teknikak eta tresnak jarri nahi dira udalen eskutan. Udal-politikaren estrategia, kudeaketa publiko eta udal-zuzendaritza nahiz antolamenduaren inguruan 14 gai proposatu

dira, eta Estatuko edo nazioarteko sona handiko adituek aztertuko dituzte horretarako antolatuko diren mintegi, ihardunaldi edo ikastaroetan.

Bide berriaren aldeko apostua

Eginkizun honetan, bada funtsezko abiapuntua, erabat sinesten duguna gainera, alegia, prestakuntza tresna eraginkorra eta beharrezkoa dela administrazio publikoak garatzeko. Ildo horretan, gizarteak administrazioa eraldatzea eskatzen du eta aldi berean egokitzea, modu eraginkorrean eta lehiakortasunez ihardun dezan. Aipatu dugun joera nabari azaldu da Europako administrazio askotan, eta ondorioz, aldatzeari ekin diote, eraginkortasuna eta zerbitzuko kalitatea oinarri direla.

Euskal administrazioa, orohar berria den arren, aldaketa horren beharraz jabetzen hasi da eta, horrela bada, hasiera eman dio eraldaketa-prozesuari. Aldaketa hori, bereziki, udal-administrazioan egin behar da, hori baita herritarrengandik hurbilen dagoena. Aldaketa horretan ezinbestekoa da administrazioaz nola edo hala baliatzen diren guztien parte hartzea, bai politikariena eta bai maila guztietako langileena ere. Asmo horrekin sortu da Prestakuntza-Programa hau. Lehen urratsa besterik ez da hau guzti hau, geroan, euskal herritarrei eskaintzen zaizkien zerbitzuen kudeaketa publikoan eta kalitatearen hobekuntzan gauzatu behar dena.

Jaime Feliú

HAEEko Prestakuntza teknikaria

KAROLUS, herri-langileak prestatzeko tresna

Barne-merkatua

EEeko Batzordeak 1985eko ekainean "Liburu Zuria" izeneko lan-agiria onartu zuen. Liburuan honako gai hauek azaltzen dira: Europako Agiri Bakunak barne-merkatua osatzeko zehaztu duen barne-mugarik gabeko esparrua, esparrua lortzeko dauden oztopoak eta egin beharreko ekintzak. Liburu Zuriaren oinarritzko helburua baliokidetzaz-bermea eskaintzea da, alegia, estatu elkartekideek baliokidetzat jotzea gainerako estatuek dituzten arauak eta teknika-araudiak.

1993ko urtarrilaren 1era 282 lege-proposamen genituela heldu nahi genuen. Hona proposamen horien helburuak:

1. Pertsonentzako eta merkantziarako muga fisikoak kentzea.
2. Teknika-mugak kentzea: merkantzien, pertsonen, kapitalen eta zerbitzuen joan-etorri askea lortzea.
3. Zerga-mugak kentzea: batez ere BEZari eta zerga bereziei dagokienez.

Proposamen horietatik, gaur egun, 252 indarrean daude aztertarau gisa eta, horregatik, estatu bakoitzean betearazi ahal izateko, tokian tokiko lege-antolamenduetara egokitu behar dira. Hona iritsita, Batzordearen eritziz, barne-merkatuak ekarri dituen arauak ezartzeko lan-ardura duten herri-administrazioetako maila guztietako funtzionarien eginkizuna funtsezkoa da. Elkartari buruzko ezagutza toki guztietan berdina ez dela jabeturik, EEE ikutzen duten arteztarauak ulertzeko moduan eta ezartzean nahasteak ekiditeko asmoz, neurriak hartu behar direla uste du Batzordeak. Hori dela eta, MATTHAEUS (aduanetako funtzionarietzat), INTERFISC eta oraingo KAROLUS egitarauak jarri ditu martxan.

Egitarauaren helburuak

KAROLUS egitarauak, 1993tik 1997ra bitartean, biak barne, 17,3 milioi ECUko aurrekontua duela, honako helburu hauek lortu nahi ditu:

- a) Barne-merkatuari dagokion legeria martxan jartzeko metodoak hurbiltzea.
- b) Aurrekoaren ardura duten funtzionarioek, zein bere lanean, Europako ikuspuntua izatea eta, aldi berean, Europako administrazioen artean elkarrekiko konfidantza sortzea.
- c) Edozein herri-administrazioetan sor daitezkeen eta EEEko legeria ezartzeko osagai positiboak ekar ditzaketen sinergie eta ideia emankorrei etekinak ateratzen saiatzea.

Metodologia

Batzordeak urtero zehazten du zein arlo diren egitarauaren sartzeko lehentasuna dutenak. 1993. urteari dagokionez, erantsitako oinarritzko fitxan ikusgai daude.

Edozein funtzionario eskabidea egin dezake KAROLUSen parte hartzeko, beti ere, dagokion administrazioak baimena ematen badiu eta ondoko baldintza hauek betetzen baditu:

1. Batzordeak urte bakoitzerako zehaztuko dituen eremu edo arloetan eguneroko eginkizunaz parte hartzea, edozein dela ere EEEko zuzenbidea martxan jartzeko ardura-maila.
2. Dagokion eginkizuna eguneroko lanean ondo ezagutzea.
3. Ahozko eta idatzizko komunikaziorako gaitasuna izatea.
4. Administrazio hartzaileko zerbitzuan erabiltzen den hizkuntzaren (Elkartekoa) oinarritzko ezagutza izatea. Zenbait kasutan, baldintza honetatik kanpo geratzea eska daiteke, adibidez, Holandako administrazioan, holandera jakin ez arren, ingelesa edo beste hizkuntza bat ondo ezagutzen bada; hala ere, kasuan kasuko administrazio hartzaileak erabakiko du hori.

Euskal Autonomi Elkarteko administrazioen kasuan, Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiko Europako Gaietarako Zuzendaritzaren bitartez bideratu beharko dira aurkeztu beharreko agiriak.

Bestelako aipagarriak

EEeko Batzordeak, langileen trukea antolatzen duen Maasticht-eko Herri Administrazioaren Europako Erakundearekin (IEAP) batera, aukeratzen ditu izangaia.

Bataz besteko egonaldiak bi hilabetekoak diren arren, salbuespenak egon daitezke eta, nolabait ere, trukeak dirauen artean, zerbitzu hartzaileak egunero burutzen dituen eginkizunetan parte hartu beharko du onuradunak.

Komenigarria da eskatzailea, alde aurretik, harremanetan jartzea, bai eta joan nahi duen administrazio-unitateko baten baten izena ezagutzea ere. Adibidez: errepideko garraioaren teknika-araubidea gauzatzen lan egiten duen Euskadiko herri-administrazio funtzionario batek Bavariako Land-en modu bereko zerbitzura joan nahi badu, komenigarria da Bavariako administrazioan bera hartuko lukeen zerbitzuko baten baten izena jakitea.

Egonaldiak dirauen bitartean, jatorrizko administrazioak bermatu beharko ditu funtzionarioaren soldata eta eskubideak. Estatu elkartekideek, berriz, joan-etorrietarako gastuak ordainduko dizkiote (oso osorik Batzordearen bidez); horrekin batera, administrazio hartzailearen estatuak 120tik 145era bitarteko ECU kopurua (Batzordeak eta administrazioak erdi bana) eskuratuko dio funtzionario onuradunari egun bakoitzeko dieta gisa.

Javier C. de Bergara
INTERBASK A.B.ko
idazkari teknikoa

KAROLUS 1993: oinarritzko fitxa

Helburua: Estatu elkartekideetako herri-administrazioetan aritu eta barne-merkatuarekin zerikusirik duten funtzionarioen trukea bideratzeko asmoa du KAROLUS egitarauak. Ekimen hau aduanetako estatu-funtzionarietazko MATTHAEUS egitarauaren osagarria da.

Legezko erabakia: EEEko Kontseiluaren erabakia, 92-10-01eko EEEO L286an (Europako Elkarteko Egunkari Ofiziala) argitaratua.

Iraupena: 5 urte, 1993tik aurrera.

Aurrekontua: 17,3 milioi ECU ($\pm$ 2.600 milioi pezeta).

Onuradunak: Ekimen hau administrazioen bidez gauzatzen parte hartzen duten pertsona guztiak, edozein herri-administrazioetako langileak izan, nahiz administrazioak horretarako hitzarturiko erakunde pribatuak izan.

Edukia: KAROLUS egitarauaren bidez, 1.900 funtzionariok aukera izango dute Elkarteko beste edozein administrazioan esperientziak izateko, gutxienez, bi hilabetetan zehar.

Egitarauaren sartuko diren funtzionarioek honako hauetakoren bat izan behar dute beren lan-arlo:

- farmaziagailak;
- herri-hitzarmenak;
- erabilera biko teknologien eta produktuen esportazio-kontrolak;
- adostasuneko lan-saloak eta merkaturako zaintzak;
- elikagaiak;
- landare-osasungintza;
- bankuak, aseguru-etxeak, bursak eta higigarrietako inbertsio-erakundeak;
- errepideko garraioa.

Arduraduna: EEEko Batzordeak: M. Leman; Tel. 07/322/295.74.56
Euskal Autonomi Elkartean: Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusiko Europako Gaietarako Zuzendaritza (Lehendakariaren Idazkaritza).

Euskera jatorraren ildotik

ETXEBERRIA, J.L.
Txigua, 1993.
164 or.

1988. urtetik hona, astero gaia aldatuz, Arrate irratan egunean bitan ematen den "Aberastu dezagun euskera" izeneko irratsaioaren laburpen-bilduma da liburu hau. Bertan, egunero zoritxarrez entzun eta irakurri behar izaten ditugun akats ugarietako batzuk jaso eta egoki nola izan beharko luketen azaltzen zaigu.

Akabo zalantzak! Euskal gramatikaren inguruko argibideak

AEK/Aizul, 1992.
175 or.

Batez ere euskaldun berrientzat edota euskara ikasten zein lantzen ari direnentzat egina izan baldin bada ere, aukera hobeezina eskaintzen digu gainerakoei ere, zalantzarik sortzen zaigunean non argitu izateko. Alde batetik, gure inguruko erderen bidez euskarara etorri zaizkigun esaldi traketsai aurre egiten die. Bestetik, guk geuk ere sarri hain argi ikusten ez ditugun zenbait arazori irtenbiderako zirrikitua ireki.

Eskumen sozialeko eta lan-adminis- trazioko formularioak

(ele bietan)

Gipuzkoako
Abokatuen Kolegioa
ELKAR, Donostia,
1992. 185 or.

Bazen garaia abokatuentzat ere,

gure hizkuntzaren normalizazio bideari aportazioen bat egiteko. Formulario liburu hau talde honen eguneroko praktikotasunera begira egin da. Bere helburua, auzitegieta euskararen erabilpena bultzatzea besterik ez da, bide batez, euskararen terminologia finkatuz.

Informe de las Comunidades Autónomas, 1992

Instituto de Derecho
Público,
Bartzelona, 1993.
1.123 or.

Urtero argitaratzen den liburu mardul honek lau zati ditu. Lehenengoan, Estatuak, 17 autonomi elkarteek eta Europako Elkarteak urte horretan gauzatutako iharduerak, eta Konstituzio-Auzitegiak eta Auzitegi Gorenak autonomien inguruan emandako epaiak zehazten dira. Bigarren zatia, tarte horretan sorturiko arazorik aipagarrienak ditu aztergai. Hirugarrenean, besteak beste, autonomi elkarteetako lege, arau, aurrekontu eta horrelakoak laburbiltzen dira. Bukatzeko, laugarrenean, adierazitako guztiaren aurkibidea eskaintzen zaigu.

Institucions i mètodes per millorar el funcionament de l'Administració Pública

ECHEVARRIA, K.
LOSADA, C.
General. Catalunya,
Bartzelona, 1993.
172 or.

Lan honetan, hainbat herritako (EEBB, Frantzia, Britainia Handia, Suedia) administrazio publikoak berritu eta gaurkotzeko egindako ahaleginen berri ematen da. Bertan, modernizaziorako irizpideak, berrikuntza bultzatzen duten antolaketa-egiturak eta erabilitako kudeaketa-teknikak aztertzen dira.

La gestion de l'information administrative

ROBERGE, M.
Documentor,
Quebec, 1992.
298 or.

Eskola eta unibertsitateetan erabiltzen den eskuliburu honetan, egileak metodologia zehatza proposatzen digu soportu guztietako administrazio-agiriak eta artxiboak antolatzeko, sailkatu eta gordetzeko edota, beharrezkoa bada, desagertarazteko.

How to manage in the public sector

CHASE, G. REVEAL, E.
Random House,
New York, 1983.
182 or.

Ingelesez idatzitako liburu honetan kudeaketa publikoaren ezaugarriak zehazten ditu egileak. Estilo zuzen eta umoretsua erabiliz, Administrazioak benetan nola funtzionatzen duen deskribatu eta etsaiei aurre egiteko eta bidean aurkituriko oztopoak gainditzeko gomendioak ematen dizkigu.

Las Políticas Públicas

(gaztelarazko bertsioa:
Francisco Morata)

MENY, I.
THOENIG, J.C.
Ariel Ciencia Política,
Bartzelona, 1992.
271 or.

Liburu honen egileen arabera, herri-boterearen kudeaketa administrazioei ezarritako enpresa-kudeaketa baino gehiago da. Beraien ustez, Administrazioako lanak berezko ezaugarriak ditu, eta, hori dela eta, enpresa pribatuena ez bezalako kudeaketa eskatzen du.

Hitz gezidunak

Historiako aera	Zerbitu berri jakin	Esposen diantzera	Gip. Gara	Berketioa
Erakusleak	Desenkusa	Artenikoa	Apaindua	Bokala birritan
Juduen barreiatzea				Zigorrik gabe utzi
Ipar. Ilun, triste		Buzk. Gara		Borua
		Zulagailua		Gor
Gis kimikoa			Atzizki femeninoa	
Modua			Zaude	
	Laborantza tresna			
	Bokala			Potasioa
Makurtua				Pagatu
Bazez- tatzeko		XL bilabetea		
		Zati lau		
Ukatzeko	Ipar. Halaz ere		Ardi, hitz elkarketan	
	Musu- otzaleak		Arzabia	
	Urrea		Bokala	Dauka
	Uki		Bokala	Kasik
Ahuleria				Zein unetan?
Zuhazka mota			Abelen arria	
			Arrazoi	
Emaldazu				Har ezan
Lasaitasun				Uranioa
		Koadro		
		Kontso- nantea		
Baran, Baigorri eta Emotai erretxo aldea				Ald. Bigarren persona

LUMA

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/42 91 66
- EKB: 943/45 51 22
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/681 66 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-33-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/37 15 45
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/42 91 20
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/24 53 00
- Hizkuntza Politikarako Idazkaritza Nagusia: 945/18 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 29 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/22 52 50
- Kultura Saila: 945/18 94 64
- Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 84
- UZEI: 943/42 98 38

Galdetara - sortara

1 Navarro Villoslada idatzi zuen "Amaia o los vascos en el siglo VIII" elaberrian, Amagoia zein da?

- A Amaiaren ahizpa
- B Lartaunen emaztea
- C Amaiaren ama
- D Ranimiroren alaba

2 Rodrigo Sáez de Mercado y Zuazolak hauetako zein gertakizunekin du zerikusirik?

- A Oñatiko Unibertsitate sortzearekin
- B Arabako Gebara Etxea sortzearekin
- C "Matxinadak" hastearekin
- D Mendizabalen desamortizazioarekin

3 Batez ere zein leinu egon eta bizi izan zen Gipuzkoan?

- A Karistioak
- B Barduloak
- C Alanoak
- D Bandaloak

4 Zeini dagokio 5/8 konpasa?

- A Ezpatadantzari
- B Fandangoari
- C Biribiltetari
- D Zortzikoari

5 Zein jakintza-arloekin lotuko zenuke "Mauricio Xandro" ezizeneko bilbotarra?

- A Gastronomiarekin
- B Nigromantziarekin
- C Hermeneutikarekin
- D Grafologiarekin

6 Zein izan da aurtengo ekainean burutu den "Euskal Bizikleta" lasterketaren irabazlea?

- A Franco Vona
- B Piotr Ugrumov
- C Federico Etxabe
- D Gianni Bugno

7 Norbaiti "josemaritarrak" dela esaten badiogu, nongoa da hori?

- A Donostiakoa
- B Bermeokoa
- C Getariakoa
- D Ondarroakoa

8 Ondoko pertsonaia hauetako bat ez zen Euskadin jaio:

- A Luis de Castresana

9 Maurice Ravel
Eduardo Dato
Miguel de Unamuno

10 Historiagileen arabera, zein gatazkatan eskuratu ziren Nafarroako armarriko kateak?

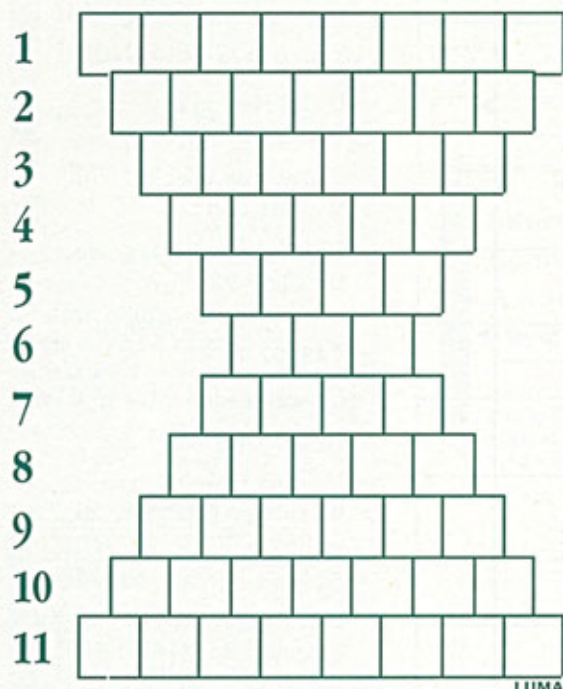
- A Orreagan
- B Calatañazorren
- C Aljubarrotan
- D Navas de Tolosan

11 ECU batek zenbat pezeta balio du gutxi gorabehera?

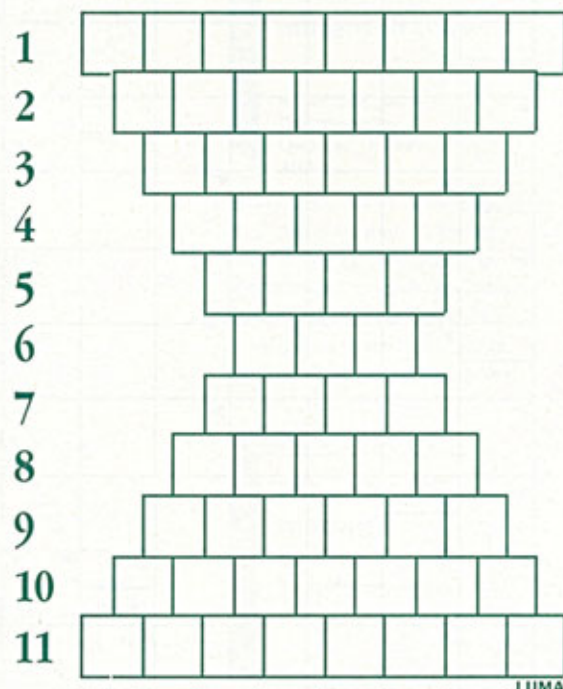
- A 100 PTA
- B 50 PTA
- C 150 PTA
- D 500 PTA

Goiti behera

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondorengo hitzaren anagrama da. Zer da anagrama bat? Hitz baten letrak beste era batera ordenatu ondoren lorturiko hitza: naiz/zain/zina.

1. Metalezko ziri luze zorrotzak.
2. Atzerritarra.
3. Zurgina.
4. Auzi, buruhauste.
5. Gari sorta.
6. Barazki mota.
7. Larru.
8. Lakarra, ez leuna.
9. Zango atala.
10. Kuttuna.
11. Duda.

1. Goitik beherako habeak.
2. Zenbaitek.
3. Baretu, lasaitu.
4. Ketan jarria.
5. Etxe animalia.
6. Ezeztu.
7. Uztai.
8. Zuhaitz mota.
9. Asiaren eta Europaren arteko estatua.
10. Ediren, kausitu.
11. Biguinduak, beratua.

Soluzioak

11 G U R I T U A K
10 A U R K I T U
9 T U R K I A
8 U R K I A
7 A R K U
6 U K A
5 K A T U
4 K E T U A
3 B A K E T U
2 B A T Z U E K
1 Z U T A B E A K

11 Z A L A N T Z A
10 L A Z T A N A
9 A Z T A L A
8 L A T Z A
7 A Z A L
6 A Z A
5 A Z A O
4 A R A Z O
3 A R O T Z A
2 A R R O T Z A
1 O R R A T Z A K

Goiti behera

Galdere - sorta
0c/0A/0B/0D/0E/0F/0G/0H/0I/0J/0K/0L/0M/0N/0O/0P/0Q/0R/0S/0T/0U/0V/0W/0X/0Y/0Z/0

11 K I N T O A
10 B A K E I R U D I
9 I N D A Z U
8 I P U R U K A I N
7 A H U L E Z I A
6 E Z A U A
5 A L T A A
4 B A I A Z A R O A
3 O K E R T U A K
2 E R A A I T Z U R
1 A Z I D O A S A
H I T S I R A B
D I A S P O R A
I R A K A S L E A K
E I E G B

Hitz gezidunak

LEHEN IKUSIAN ANTZEMATEN EZ BADA ERE, BERE ARRISKUAK DITU ORDENAGAILUAREN AURREAN LAN EGITEAK.

Ordenagailu baten aurrean egiten baduzu lan, jakin behar duzu pantailak botatzen duen argiaren aurrean etengabe egoteak, eta begiak puntu berean luzaroan finkatuta edukitzeak, begi-nekea eragin dezaketela eta epe ertain edo luzera ikusmenaren galera.

Horregatik, pantailatik distantzia egokira egon behar duzu, argitasuna egokia dela ziurtatu eta iragazki babeslea erabiltzea ere komeni zaizu.

**SEGURTASUNAK
EZ DAKAR LANIK**

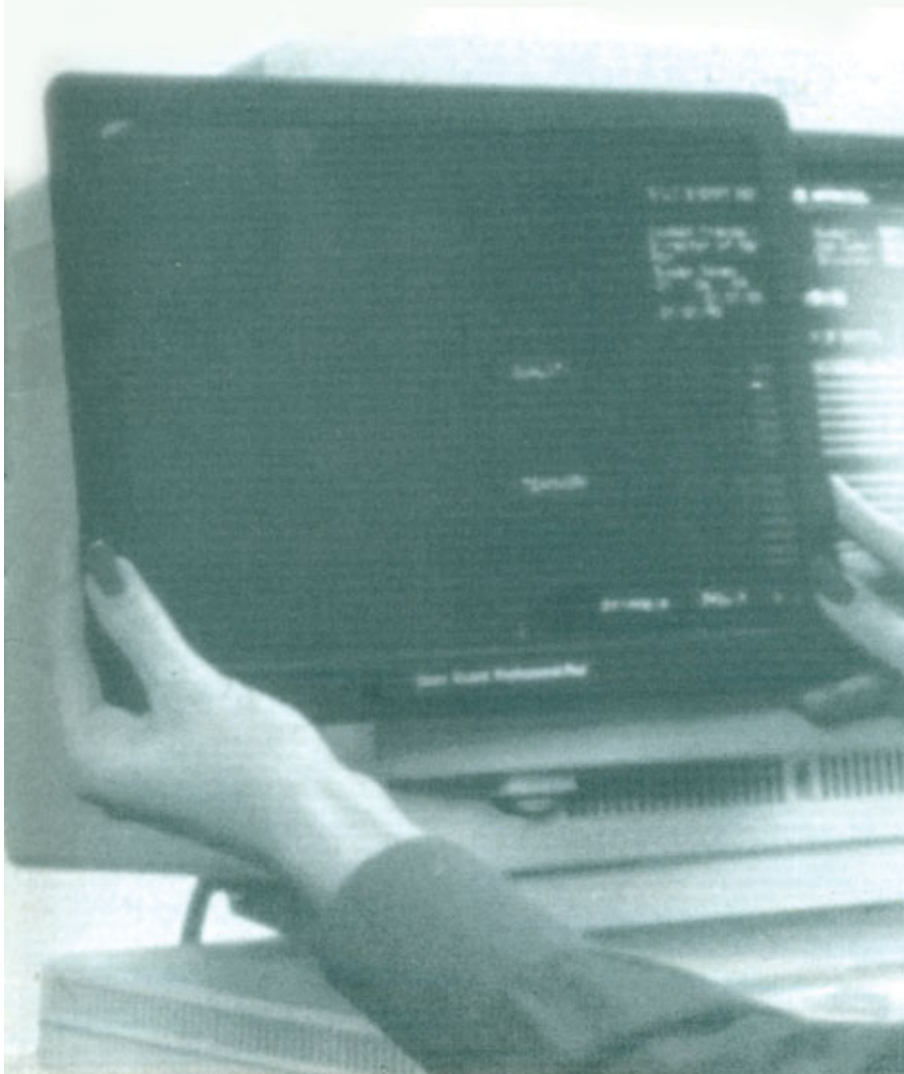
EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LAN ETA GIZARTE
SEGURANTZA SAILA

DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y SEGURIDAD SOCIAL

EUSKAL
ADMINISTRA-
ZIOEN
ZERBITZUAN

IVAP

hamar urte

HERRITAR
GUZTIEN
ZERBITZUAN

Erakunde Autonomiaduna
Organismo Autónomo del

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

ARIKETAK

2

ADMINISTRAZIO IDAZKIAK

1 Eman ezazu egoki, labur eta zehatz ondoko kasuoi dagozkien idazpuruko gaiak:

1.1 HAEEEK ofizio bat bidali nahi die udalei, langileentzako alfabetatze-ikastaroak zein euskaltegitan emango diren esanez.

1.2 “Ars” izeneko kultur erakundeak dirulaguntza eskatu dio zure sailari. Ofizio baten bidez baiezkua ematen diezue.

2 Jarraian dituzun hartzailearen datuetan zenbait aldaketa egitea komenigarria izan daiteke. Zeintzuk dira aldaketok?

EMILIO ROJO LOPEZ DE ARBULO jauna

A.R.C.E.S.A.ko Zuzendaria

A.R.C.E.S.A. Alegria (01240)

Barrenkale - 9

3 Idatzi ofizio baten testua ondoko datuei erreparatuz:

- Ofizioaren helburua langile baten eskabideari erantzutea da, lehenengo hiru urtekoa kobratzeko eskubidea duela esanez.
- Ofizioaren zertarakoa, Zerbitzu Orokorretako buru zaren aldetik, langile hori jakinaren gainean jartzea da.

4 Egizu ofizioa segidako datuokin:

- Igorlea: zure saileko zerbitzuburua.
- Hartzailea: Zerbitzu Orokorretako arduraduna.
- Gaia: udako oporrak
- Helburua: abuztuan jai hartuko duten langileen zerrenda bidaltzea.
- Zertarakoa: arduradunari jakinaraztea.

A R I K E T A K

H **5** Hona,
I jarraian, ofizio
T bat. Bertan
Z jasotzen diren
E laburtzapenetan
Z hainbat akats
daude. Egin
H itzazu beharrezko
I aldaketak akats
T horiek
Z zuzentzeko.

Toki-egunak: Vitoria-Gasteiz, 1993-09-24
Gaiak: Ikertzaile lanpostua. Frogetarako deia
Ek. (1): 93-20.814

E.H.A.A.ko (2) zerbitzuburua
Jacinto Corres Abasolo
Eusko Jaurlaritzak
Duque de Wellington 2
01011 Vitoria-Gasteiz

Honekin batera doakizu hautaketa-frogetarako deia, argitara eman dezazun.

ABELAZKUNTZA-ARLOKO IKERTZAILE LANPOSTUA: LEHENENGO FROGA EGITEKO DEIALDIA

Ikertzaile lanposturako hautaketa-frogetara aurkezteko deia egiten da honen bidez. Frogak 1993-10-11n egingo dira, 10:45etan, HAEren (3) Gasteizko egoitzan (Adriano VI kalea 20, 5. solairua).

Ezagutza teknikoak neurtzeko frogak izango dira: galdera teorikoak erantzun beharko zaie idatziz eta laburki, eta gai bat azaldu. Gutxi gora-behera bi orduko azterketa izango da, eta honako hauek izango dira gaiak:

- EAEko (4) lurren emankortasuna.
- 10 ha. eta 15 ha. (5) bitarteko zelaietako agronomia.

Halaber, hautaketa-prozesuan parte hartu ahal izateko, E.G.A. (6) lortu izana egiaztatzeak agiriak aurkeztu beharko dira.

Nekazaritzako eta Baserrialdearen Garapenerako zuzendaria

Mertxe Garcia Padilla

6 Aukera ezazu erantzun egokia:

Ondorengo ariketa honetan osatu beharreko zenbait esaldi daukazu. Horretarako, launa aukera eman zaizu. Esaldi guztiak osatutakoan, jo ezazu beheko erantzunetara, ea erantzun zuzena eta zuzentasunaren zergatia asmatu duzun.

1 Peio Gorostidi Aldaizek ustezko lege-hauste bat egin du. Epaitu aurretik bere izen ona ez lardaskatzearen, inizialak erabiliko ditugu. Beraz, "..... lege-haustea leporatu diote" adieraziko dugu.

- a) P.G.A.ri
- b) P.G.A.i
- c) P.G.A.eri
- d) PGAr

2 Administrazioko testu asko

..... (Itzulpen-Zerbitzu Ofiziala)
bidaltzen dira itzultzeko.

- a) *I.Z.O.ra*
- b) *IZOra*
- c) *I.Z.O.era*
- d) *IZOera*

3 Zenbait ikastarotan parte hartzeko,

..... (Bilbo-Bizkaia Kutxa) kontu
batean sartu behar da dirua.

- a) *BBKko*
- b) *BBK.ko*
- c) *B.B.K.ko*
- d) *BBK-ko*

4 Euskal Herriko (.....) biztanle-kopurua gain-behera doa.

- a) *EHko*
- b) *EH*
- c) *E.H.ko*
- d) *EH-ko*

5 DIN A4 neurriko orriek 21,0 luzera eta 29,7 zabalera dute.

- a) *cm.ko*
- b) *zm.ko*
- c) *cm-ko*
- d) *zm-ko*

L **7** Basauriko alkatea zara eta zenbait herritar gonbidatu nahi dituzu **BASAURI GAUR** izeneko
A aldizkari berriaren aurkezpenera. Testua idazten hasi aurretik, burura etorritako gauzak jaso dituzu.
N Hona hemen ideia horiek:

- a) Bertaratzerik ez baduzu, jakinarazi, mesedez, ahalik eta lasterren.
- b) Aurkezpeneraren ondoren ez da "lunch"ik izango.
- c) Aldizkariaren aurrekontu osoa hogeit mila milioikoa da.
- d) Alkateak **BASAURI GAUR** aldizkari berriaren aurkezpenera gonbidatzen zaitu.
- e) Aldizkaria hilerio kaleratuko da.
- f) Aldizkariaren aurkezpenera 1993ko urriaren 20an izango da, asteazkenean, arratsaldeko 19:00etan, herriko udaletxean.
- g) Udalak izugarritzko ahaleginak egin behar izan ditu proiektu hau bideratu eta burutu ahal izateko.
- h) **BASAURI GAUR** aldizkariaren koordinatzaileak esperientzia handia du horrelako argitalpenetan.
- i) Aurkezpenera, alkatearekin batera, Kulturako zinegotzia den Jon Mendia jaunak parte hartuko du.
- j) Aldizkarian herriari buruzko informazioez gain, erreportaiak, elkarriketak eta beste atal interesgarriak ere jasotzen dira.

7.1 Gonbidapen honetan ez da beharrezkoa bildutako informazio guztia jasotzea. Aukeratu egin behar dugu. Zure ustez, zeintzuk dira gonbidapenetik kanpo gera daitezkeen sei ideiak?

7.2 Antolatu gainontzekoa eskema baten arabera.

7.3 Behin eskema egin ondoren, idatz ezazu gonbidapena.

S O L U Z I O A K

- 1.1 • Alfabetatze-ikastaroak
• Langileentzako alfabetatze-ikastaroak
• Alfabetatze-ikastaroak. Euskaltegiak
• Alfabetatze-ikastaroetarako euskaltegiak

- 1.2 • “Ars”en eskabidea onartzea
• “Ars”entzako dirulaguntza onartzea
• “Ars”en eskabidearen aldeko erabakia

- 2 ARCESAko(1) zuzendaria(2)
Emilio Rojo López de Arbuló(3)
ARCESA. Barrenkale 9
01240(4) Alegría-Dulantzi(5)

(1) Sigletan ez da tarteko punturik idatzi behar.

(2) Euskaltzaindiaren arabera, karguak letra xehez jaso behar dira.

(3) Ofizioetan, hartzailearen izen-abizenak karguaren azpian adierazi ohi dira. Izenaren ondoren ez da beharrezkoa “jauna” edo “andrea” jartzea.

(4) Hurrenkerarik erabilienean haxe da: helbidea, posta-kodea, herria, probintzia, nazioa.

(5) Herrien izen ofizialak ematea komeni da.

- 3 “Zure eskabideari erantzuteko, ofizio honen bitartez lehenengo hiru tekoa kobratzeko eskubidea duzula jakinarazten dizut”.

1.1

1.2

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

1.1

1.2

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

- 6 1 a) P.G.A.ri. Nahiz eta ‘Peio Gorostidi Aldaizi’ izan inisial horien azalpena; zeren inisialak erabiltzean, gure asmoa azpian dagoen izena izkutatzea baita. Beraz, ezin dugu azpian dagoen izen horren arabera deklinatu. Bestalde, inisialak puntuz idatzi behar dira beti ere.
- 2 b) IZOra. Nahiz eta ‘Itzulpen-Zerbitzu Ofizialera’ izan sigla horren azalpena. Izan ere, siglak ahoskeraren arabera deklinatu behar dira; eta ‘IZO’ren ahoskera ‘izo’ denez, ‘Bilbo’ bezalaxe deklinatuko dugu. Bestalde, siglak punturik gabe idatzi behar dira beti ere.
- 3 d) BBK-ko. Siglaren amaieran eta atzizkiaren hasieran letra berbera badaukagu, sigla eta atzizkia bereizteko marratxo jarri behar da tartean.
- 4 b) EH. Parentesi artean doan sigla nahiz azalpena, deklinatu gabe idatzi behar da.
- 5 d) cm-ko. Ikurak punturik gabe idazten dira, eta ikurra eta deklinabide-atzizkiaren artean marratxo jarrita. Bestalde, ikurraren azalpena ‘zentimetro’ den arren, ‘cm’ idazten da (eta ez ‘zm’), ikurak nazioartekoak direlako.

- 7 7.1 b, c, e, g, h, j.
7.2 1 GONBITEA (d), 2 TOKIA, EGUNA, ORDUA (f), 3 PARTE HARTZAILEAK (i), 4 AZKEN OHARRA (a).
7.3 BASAURIKO ALKATEAK

BASAURI GAUR aldizkari berriaren aurkezpenera gonbidatzen zaitu atsegin handiz. Aurkezpenera 1993ko urriaren 20an izango da, asteazkenean, arratsaldeko 19:00etan, herriko udaletxean, eta bertan, alkatearekin batera, Kulturako zinegotzia den Jon Mendia jaunak parte hartuko du.

Oh.: Bertaratzerik ez baduzu, jakinarazi, mesedez, ahalik eta lasterren.